

Europene 2009

Raport de observare a alegerilor pentru desemnarea reprezentanților din România
în Parlamentul European

Acest material a fost realizat de către Asociația Pro Democrația, în cadrul efortului depus pe tot parcursul celor 19 ani de activitate pentru corectitudinea proceselor electorale din România.

Autori:

Irina Bujder
Diana Condrea
Mădălina Bucheru
Ana-Maria Moșneagu
Septimius Pârvu

Grafică și DTP: Mihai Buravici

Mulțumim tuturor membrilor Asociației Pro Democrația și tuturor cetățenilor care ni s-au alăturat pentru a observa alegerile pentru desemnarea reprezentanților din România în Parlamentul European din 7 iunie 2009. Ne exprimăm, de asemenea, recunoștința față de partenerii media care ne-au sprijinit în promovarea liniei Tel Verde.

Drepturi de autor
Asociația Pro Democrația

Europene 2009

Raport de observare a alegerilor pentru desemnarea reprezentanților din România în Parlamentul European

I. Introducere

Democrația românească se vede amenințată astăzi de absența actorilor săi principali: alegătorii. Partidele politice românești s-au mulțumit și de această dată să recruteze candidați la alegerile pentru Parlamentul European (PE) și nu și-au asumat al doilea rol, cel de comunicare. Campania electorală a fost caracterizată de lipsa unei competiții reale, iar temele europene au lipsit de pe agenda publică. Pe fondul acestui abandon politic, alegătorii au preferat să nu se prezinte la urne.

Absenteismul a devenit câștigătorul detașat al alegerilor europene de pe 7 iunie. Cu o rată de participare de doar 27,21% sarcina partidelor politice și a candidaților independenți de a obține mandate în Parlamentul European a fost considerabil ușurată. Acest context a favorizat, însă, și creșterea potențialului de fraudă. Astfel, diferența foarte mare dintre procentul alegătorilor din mediul urban, 20,40%, față de mediul rural, 36,56%, întărește suspiciunile privind practica turismului electoral, ca mijloc de influențare a rezultatului alegerilor.

Îngrijorarea politicianilor pare, însă, ipocrită, pentru că absenteismul favorizează partidele. Pe fondul unei prezențe slabe la vot acestea reușesc să își mobilizeze militanți și obțin rezultate mai sigure: câștigă mai multe mandate cu un număr mai mic de voturi, deci cu efort mai mic, pentru că numărul de mandate se stabilește în funcție de numărul votanților prezenți.

Sondajul de opinie dat publicității pe data de 5 iunie 2009 de Asociația Pro Democrația (APD) arată că 56% dintre cetățenii care nu se prezintă de regulă la urne cred că alegerile sunt fraudate în România. Teama de fraudă electorală apare astfel ca fiind una dintre cauzele prezenței scăzute la vot, iar în aceste condiții legitimitatea parlamentarilor europeni aleși astăzi este grav afectată. Pe de altă parte, 47% dintre cei care votează cred că se produc fraude electorale, iar acești alegători se repartizează uniform în electoratele partidelor politice.

Problemele organizatorice care au guvernat și alte scrutine au apărut și de această dată: campania electorală a fost dominată de cadouri electorale, concursuri ilegale pentru alegători și atacuri personale, legea a fost modificată defectuos prin ordonanțe de urgență cu puțin timp înainte de alegeri, iar în ziua votării s-au înregistrat iregularități și fraude încă de dimineață. Principalele sesizări înregistrate de APD se referă la folosirea excesivă a listelor suplimentare. În condițiile absenței unor elemente de siguranță reale pentru controlul votului multiplu, este posibil ca pe aceste liste să se regăsească persoane care au votat de câteva ori.

II. Contextul politic și legislativ al alegerilor europene din 7 iunie 2009

II.1. Date generale despre alegeri¹

Numărul total de cetățeni cu drept de vot la alegerile pentru desemnarea reprezentanților din România în Parlamentul European din 7 iunie 2009 a fost de 18.237.627. Pentru ei au fost organizate 18.317 secții de votare.

Alegerile europene au fost organizate într-o singură circumscripție la nivel național. În total, 289 de candidați, dintre care doi independenți, s-au prezentat la alegerile pentru desemnarea a 33 de parlamentari europeni.

II.2. Contextul politic al alegerilor europene

Alegerile pentru desemnarea reprezentanților României în Parlamentul European trebuie analizate, în primul rând, în contextul european actual. Modificarea raporturilor de putere dintre instituțiile europene din ultimii ani, încercările de reformare instituțională de la nivelul Uniunii Europene și accentuarea scepticismului cetățenilor europeni pe fondul crizei economice globale conturează contextul general în care au avut loc aceste alegeri în cele 27 de state membre ale UE.

II.2.1. Contextul politic european

De la ultimele alegeri pentru desemnarea membrilor Parlamentului European, din iunie 2004, o serie de schimbări instituționale, dar și ale mediului politic internațional au dus la modificarea rolului pe care Parlamentul European îl joacă în cadrul UE. În 2004 a fost semnat Tratatul instituind o Constituție pentru Europa, ce avea să fie respins prin votul cetățenilor francezi și olandezi. Ca urmare a acestei încercări nereușite, tratatul a fost reformulat, semnat la Lisabona în decembrie 2007 și supus ratificării în statele membre. După respingerea din Irlanda prin referendum a Tratatului de la Lisabona, Uniunea Europeană a intrat într-o nouă fază de incertitudine privind reformarea instituțională. Totuși, se speră că Tratatul de la Lisabona va fi acceptat de toate statele membre după o nouă încercare de ratificare în Irlanda. Atât Tratatul constituțional, cât și Tratatul de la Lisabona prevăd o creștere a competențelor Parlamentului European și o limitare a numărului de deputați, pentru a face această instituție funcțională, indiferent de numărul de state membre.

Criza economică mondială a influențat, de asemenea, într-o măsură considerabilă, contextul în care s-au derulat alegerile europene și a determinat accentuarea componentei economice pentru toate subiectele aflate în dezbateră în spațiul european.

Pentru cel de-al șaptelea mandat parlamentar, alegerile s-au desfășurat între 4 și 7 iunie 2009², după regulile electorale ale fiecărui stat în parte. Numărul

¹ Informațiile citate în acest capitol sunt cele oficiale, comunicate de către Biroul Electoral Central și disponibile pe www.bec2009pe.ro.

² Programul alegerilor a fost următorul: joi, 4 iunie: în Olanda și Regatul Unit, vineri, 5 iunie: în Republica Cehă (unde alegerile continuă și pe 6 iunie) și Irlanda, sâmbătă, 6 iunie: în Cipru, Italia (unde alegerile au continuat și pe 7 iunie), Letonia, Slovacia și Malta, duminică, 7 iunie: în Austria, Belgia, Bulgaria, Danemarca, Estonia, Finlanda, Franța, Germania, Grecia, Ungaria, Lituania, Luxemburg, Polonia, Portugalia, România, Slovenia, Spania și Suedia.

cetățenilor europeni cu drept de vot la acest scrutin a fost de aproximativ 375 de milioane.

Parlamentul European a fost înființat în 1958, având inițial în componența sa un număr de 142 de membri. Până în 1978, aceștia nu erau aleși direct, ci erau nominalizați de parlamentele naționale.

Numărul total al parlamentarilor care au fost aleși în 2009 este de 736 (conform Tratatului de la Nisa), fiecare stat membru fiind reprezentanți în proporții diferite, în funcție de dimensiunile sale demografice. La extreme se poate constata că Germania este reprezentată de 99 de politicieni, iar Malta doar de cinci. România are în Parlamentul European 33 de reprezentanți pentru mandatul 2009-2014.

Numărul total al parlamentarilor se poate schimba dacă intră în vigoare Tratatul de la Lisabona, care ar stabili numărul reprezentanților statelor membre la 754, indiferent de numărul de state membre care ar putea adera în viitor. Schimbarea numărului de reprezentanți ar produce efecte doar pentru 12 state și ar trebui să intre în vigoare în 2010, pentru a produce efecte la alegerile din 2014.³

Deputații europeni lucrează în Parlamentul European pe grupuri politice. În legislatura 2004-2009, situația poate fi descrisă astfel: Grupul Partidului Popular European (Creștin-Democrat) și al Democraților Europeni a avut 288 de membri (18 români); Grupul Socialist din Parlamentul European a cuprins 216 membri (10 români); Grupul Verzilor/Aliața Liberă Europeană a avut 43 de membri (un român), Grupul Alianței Liberalilor și Democraților pentru Europa a cuprins 99 de membri (șase români), Grupul Uniunea pentru Europa Națiunilor cu 44 de membri, Grupul Confederal al Stângii Unite Europene/Stânga Verde Nordică cu 41 de membri și Grupul Independență și Democrație nu au avut parlamentari din România. De asemenea, din Parlamentul European au mai făcut parte și 30 de politicieni neafiliați la aceste grupuri.⁴

Conform Eurobarometrului The 2009 EP elections⁵ realizat în lunile ianuarie și februarie 2009 și publicat în mai 2009 pe website-ul Consiliului European, un segment important al populației europene nu cunoștea data alegerilor. Sondajul a fost realizat pe un eșantion de 27.218 cetățeni, dintre care doar 16% au identificat luna iunie a anului 2009 ca dată a alegerilor pentru Parlamentul European, în timp ce 62% dintre cei intervievați au răspuns „nu știu”. În România, 69% dintre respondenți nu cunoșteau data scrutinului.⁶ Interesul pentru alegeri și problematica lor era scăzut încă de la începutul anului: 44% dintre respondenții de la nivel european se arătau interesați și 53% dezinteresați de alegerile pentru Parlamentul European. În România rata celor interesați este puțin era mai mare, atingând un procent de 56%. Ca o consecință a interesului mic pentru alegeri, prezența estimată a fost și ea foarte mică. Doar 28% dintre cei intervievați la nivel european au afirmat că vor vota cu siguranță la alegeri, față de 30% în primăvara anului trecut. În România 26% dintre cei intervievați au declarat că ar vota cu siguranță, conform Eurobarometrului.

Analizând Eurobarometrul se observă și cauzele care au influențat rata absenteismului la scrutin. Cei chestionați au răspuns astfel: 64% nu cunosc suficient rolul Parlamentului European, 62% consideră că votul lor nu va schimba nimic, 59% nu sunt suficient de informați pentru a merge la vot, 55% consideră că PE nu se ocupă suficient de probleme care îi privesc direct și 20% sunt împotriva Europei, a Uniunii Europene și a construcției europene. Aproape jumătate dintre cei intervievați ar fi preferat ca Parlamentul European să joace un rol mai important decât în prezent. În România, 58% dintre cei intervievați susțineau același lucru, dar se poate observa și scăderea gradului de încredere pe care îl au cetățenii în instituțiile europene. Astfel, încrederea în Parlamentul European a scăzut de la sfârșitul anului 2008 cu șase procente. În octombrie-noiembrie 2008, 51% dintre cei chestionați se declarau

³ Consiliul European de la Bruxelles, 11-12 decembrie 2008. Concluziile președinției sunt disponibile la adresa www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/RO/ec/104705.pdf.

⁴ Pentru mai multe detalii privind structura grupurilor politice din Parlamentul European consultați pagina web www.europarl.europa.eu/elections2009/legislature/default.htm?language=RO.

⁵ EB71.1 The 2009 EP elections, publicat în aprilie 2009. Munca de teren a fost realizată în perioada ianuarie-februarie 2009, disponibil la http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb_special_en.htm.

⁶ EB69.2, The 2009 European elections, publicat în septembrie 2008. Munca de teren a fost realizată în perioada martie-mai 2008, disponibil la http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb_special_en.htm.

încrezători în capacitatea și performanțele Parlamentului, față de doar 45% în primăvara lui 2009.⁷

În urma sondajelor de opinie realizate în perioada anterioară alegerilor, s-a constatat care ar trebuie să fie ordinea temelor de dezbatere ale Parlamentului, în accepțiunea publicului. Primele trei subiecte identificate au fost: o mai bună protecție a consumatorilor și a sănătății publice, coordonarea politicilor economice, bugetare și fiscale și o politică de securitate și apărare care să permită Uniunii Europene să facă față crizelor internaționale.

Deputații aleși în noul Parlament European vor avea în vedere în legislatura 2009-2014 o serie de probleme moștenite din perioada anterioară, însă, vor trebui să facă față și unor noi provocări. Principalele teme de dezbatere vor fi: afacerile economice și monetare, mediul, protecția consumatorilor, sănătatea, securitatea și combaterea terorismului, forța de muncă și afacerile sociale, industria, imigrația și azilul, libertățile civile, agricultura, cadrul financiar al Uniunii Europene, relațiile externe și extinderea, tratatul de la Lisabona.

II. 2. 2. Contextul politic intern

În raport cu alegerile din 2007, contextul social, politic și economic s-a schimbat vizibil. De asemenea, disputele politice ale anului 2009 diferă foarte mult, în urma schimbării guvernului, de cele care au influențat campaniile electorale din 2008. În primul rând, guvernul premierului Călin Popescu Tăriceanu a fost înlocuit cu unul compus din reprezentanți ai Partidului Social Democrat (PSD) și ai Partidului Democrat Liberal (PD-L), sub conducerea premierului Emil Boc. Relația dintre Prim-ministru și președinte s-a schimbat radical, în sensul dispariției unui conflict perceput ca atare atât de către actorii politici, cât și de către societate. La nivel de popularitate, Emil Boc, liderul Partidului Democrat Liberal este întrecut în sondaje de alte personalități ale vieții politice românești, precum Traian Băsescu sau Mircea Geoană, viitorii candidați pentru alegerile prezidențiale. Desemnarea lui Emil Boc ca Prim-ministru este văzută ca o alegere bună de 47,5% dintre cei chestionați.⁸ Se remarcă o scădere drastică a popularității sale în primele luni ale anului 2009, comparativ cu momentul investiției sale, ca un efect clar al eroziunii de popularitate determinată de guvernare. În ciuda divergențelor care apar la nivelul cabinetului, coaliția formată de PSD și PD-L este considerată cea mai bună soluție de guvernare în acest moment de 42,9% dintre persoanele chestionate. Un procent de 54,7 % dintre respondenți au considerat că această alianță va dura până la următoarele alegeri parlamentare.⁹

Un aspect care a distras atenția publicului interesat de scena politică de la încercătura europeană a alegerilor pentru Parlamentul European este apropierea alegerilor prezidențiale. Campania electorală pentru alegerile din 7 iunie a fost dublată de o repetiție generală pentru scrutinul prezidențial din noiembrie. Toate partidele au adus în lumina reflectoarelor candidații pentru prezidențiale, atât prin dezbateri, cât și prin prezența pe mijloacele de promovare în campania electorală. Crin Antonescu, liderul Partidului Național Liberal (PNL) și Mircea Geoană au fost prezenți pe materialele de campanie ale partidelor pe care le conduc, deși nu au candidat pentru Parlamentul European. Traian Băsescu a fost și el prezent la mai multe întâlniri cu cetățenii, cu diverse ocazii și a profitat pentru a face declarații legate de posibila sa candidatură pentru un nou mandat. Radu Duda și Nati Meir au profitat la rândul lor de interesul crescut al românilor pentru teme politice, specific perioadelor de campanie electorală, pentru a își lansa candidaturile pentru alegerile prezidențiale.

De altfel, apropierea alegerilor prezidențiale, dar și contextul politic general și disputa veche dintre PSD și PD-L determină o ruptură a discursului politic al

⁷ EB70.1, The 2009 European elections : expectations of the Europeans, publicat ianuarie 2009. Munca de teren a fost realizată în perioada octombrie-noiembrie 2008, disponibil la http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb_special_en.htm.

⁸ Insomar, „Barometrul Social-politic - martie 2009”, „Barometrul Social-Politic - ianuarie 2009”, disponibil la http://www.insomar.ro/index.php?option=com_content&view=article&id=301%3Abarometru-social-politic-aprilie-2009&catid=91%3Abarometre-recente&Itemid=135&lang=ro.

⁹ Insomar, „Percepția românilor privind criza financiar-economică”, sondaj național, realizat între 22-27 ianuarie 2009, disponibil la http://www.insomar.ro/index.php?option=com_content&view=article&id=246%3Apercepia-populaiei-privind-crisa-ianuarie-2009&catid=57%3Aalte-cercetri&Itemid=123&lang=ro.

partidelor. În esență cele două formațiuni din coaliția guvernamentală, lucrează împreună în guvern, dar au abordări diferite în discursul parlamentar și se poziționează ca adversari în sfera publică. Cei doi candidați pentru prezidențiale: Mircea Geoană și Traian Băsescu, dar și alte figuri marcante ale partidelor profită de orice situație care atrage atenția publică pentru a-și afirma pozițiile divergente sau chiar pentru a se ataca. Acest context politic alimentează impresia de instabilitate politică.

În afara partidelor care s-au înfruntat la alegerile parlamentare din 30 noiembrie 2008: Partidul Social Democrat+Partidul Conservator (PSD+PC), PD-L, PNL, Uniunea Democrată a Maghiarilor din România (UDMR), Partidul România Mare (PRM), alegerile europene au adus în centrul atenției un candidat independent care a generat o lungă serie de controverse. Elena Băsescu a demisionat din Partidul Democrat Liberal pentru a candida independent la aceste alegeri, în încercarea de a elimina suspiciunile privind implicarea președintelui în desfășurarea campaniei. Demisia formală nu a reprezentat, însă, o desprindere a Elenei Băsescu de PD-L, mai mulți reprezentanți ai partidului, printre care și doi miniștrii, declarând că o susțin și că vor vota cu fiica președintelui. Dar candidatura independentă i-a oferit domnișoarei Băsescu o expunere media remarcabilă. Elena Băsescu a fost cel mai vizibil candidat, cu 50 de apariții în presa scrisă și la televiziuni, în perioada 25 mai-5 iunie, conform raportului de monitorizare a presei pe perioada alegerilor, realizat de Agenția de Monitorizare a Presei.¹⁰ La mare diferență, a doua în clasamentul vizibilității a fost Monica Macovei cu 31 de apariții.

În ceea ce privește candidații și partidele exotice, România s-a încadrat în tendința europeană, care a marcat o creștere îngrijorătoare a scorurilor obținute de partidele extremiste și apariția în Parlamentul European a unor partide care nu se încadrează în curentele politice clasice, cum ar fi Partidul Piraților din Suedia. Elena Băsescu este și ea un candidat surprinzător, care a reușit să atingă un scor mare, de 4,22%, cu mult peste coeficientul electoral pe care trebuia să-l atingă pentru a-și asigura locul de deputat european.

Alegerile din 7 iunie au marcat revenirea printre partidele influente de pe scena politică românească a Partidului România Mare. Acesta a dat semne de slăbiciune de la precedentele alegeri europene, din 2007 și nu a reușit să depășească pragul electoral nici în 2007 pentru intrarea în Parlamentul European, nici în 2008, pentru a accede în Parlamentul României. În 2009, reunirea pe aceeași listă a lui Corneliu Vadim Tudor și Gigi Becali, președintele Partidului Noua Generație (PNG), a reprezentat o soluție de succes pentru PRM. Liderul extremist al acestui partid a profitat de simpatia generată în jurul lui Gigi Becali de arestarea sa și l-a inclus pe Gigi Becali pe lista de candidați a PRM. Alianța celor doi a adus un scor nesperat de mare PRM și a determinat intrarea în Parlamentul European a trei reprezentanți ai săi, cu 8,65% dintre voturi.

Pe de altă parte, atenția îndreptată asupra problemelor economice este una dintre cauzele care a determinat o reducere a vizibilității altor evenimente de importanță ridicată ce s-au desfășurat în perioada campaniei. Partidele aflate la guvernare, PD-L și PSD, dar și PNL au abordat tema crizei economice în campanie, încercând să se prezinte ca deținători ai soluțiilor pentru rezolvarea acesteia. Sloganul PD-L „La Bine și la Greu!” și cel al PNL „Votează-i pe cei care pot scoate țara din criză!” sunt relevante pentru tema crizei economice în campanie.

Adoptarea Codurilor juridice și Raportul de țară, care va fi dat publicității în septembrie au fost subiectele aflate pe agenda publică legate de Uniunea Europeană. Dar tema europeană comună de campanie electorală pentru partidele aflate în confruntare a fost cea a atragerii fondurilor europene. Este cazul PNL: „Bani pentru România. Bani europeni”, și al lui Teodor Stoilojan, primul candidat pe lista PD-L, care promite bani europeni pentru agricultura românească. Partidul Social Democrat a transmis, de asemenea, mesaje care se refereau la fondurile europene. Pe website-ul oficial de campanie PSD, www.europsd.ro, una dintre informațiile care apare permanent este calculul realizat de PSD cu privire la fondurile europene pierdute de guvernarea de

¹⁰ Agenția de Monitorizare a Presei, Nicoleta Fotiade, „Alegerile europene 2009. Discurs electoral în campania electorală”, http://media.hotnews.ro/media_server1/document-2009-06-23-5853413-0-raportul-agentiei-monitorizare-presei.pdf.

dreapta.

Corupția și justiția au reprezentat, de asemenea, teme de campanie care s-au regăsit în discursurile politice, mai ales la o serie de candidați importanți pentru principalele partide care și-au disputat victoria relativă: Monica Macovei (PD-L) și Adrian Severin (PSD). Cei doi candidați au intrat de altfel în dispută directă, mai ales pe această temă.

II. 2. 3. Percepția românilor asupra fraudei electorale înainte de alegeri

Cu doar două zile înainte de ziua de referință, Asociația Pro Democrația a dat publicității un sondaj de opinie privitor la percepția românilor asupra fraudei electorale (Anexa 7). Sondajul a fost realizat la comanda APD de către Compania de Cercetare Socială și Branding (CCSB). Chestionarele au fost administrate unui eșantion format din 1.205 persoane în perioada 24-27 mai 2009, sondajul având o eroare tolerată de 2,2%.

Sondajul relevă faptul că 52% dintre cetățenii români cred că în România se fraudează alegerile. La aceeași întrebare 15% dintre cei care au răspuns nu s-au pronunțat asupra corectitudinii alegerilor, opinia lor fiind încadrată în categoria „nu știu / nu răspund”. Doar 33% dintre români convingși de corectitudinea alegerilor din țara noastră.

Explicația acestei lipse de încredere este complexă și nu se poate baza doar pe mesajele transmise de partidele politice și teoria conspirației promovată de unii actori exotici de pe scena publică. Semnalele de alarmă trase de organizațiile care au monitorizat alegerile, independent de partide, inclusiv APD, dar și experiența personală a unor alegători, asupra cărora s-au făcut presiuni, pot sta la baza opiniei majoritare conform căreia alegerile din România se fraudează. Asociația Pro Democrația a atras atenția asupra corectitudinii alegerilor la toate scrutinele desfășurate din 1992 până în prezent, iar poziția APD a fost întotdeauna independentă de discursul partizan.

Opinia conform căreia alegerile din România sunt amenințate de pericolul fraudei, deci neîncrederea în corectitudinea procesului electoral, reprezintă și una dintre posibilele explicații ale prezenței foarte scăzute la urne. Această concluzie poate fi trasă în urma analizării raportului dintre teama de fraudă electorală și participarea la vot. Dintre cei care nu votează un procent mai mare crede că fraudă electorală este o practică folosită în România. Acest procent se ridică la 56%.

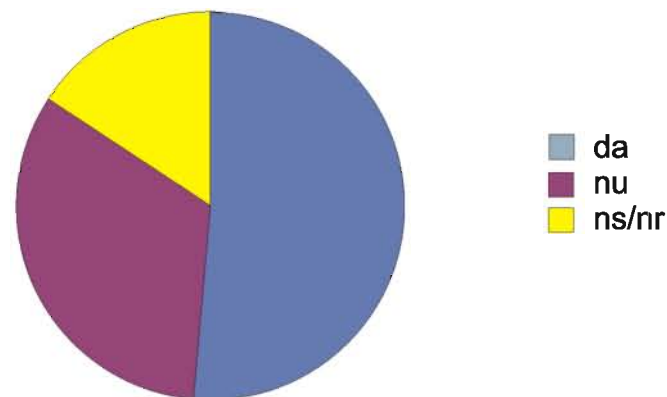

Fig. 1. Dvs. credeți că în România se fraudează alegerile?

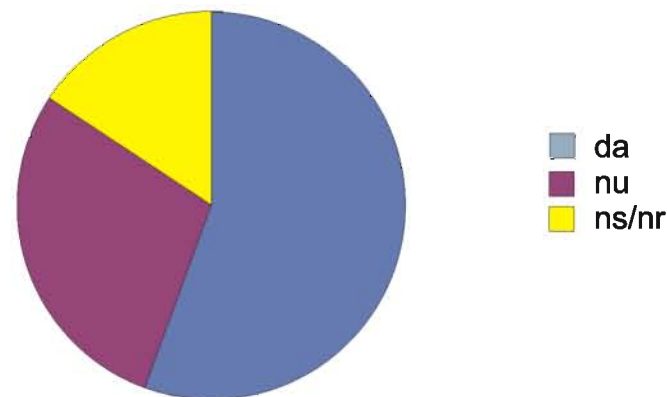

Fig. 2. Dvs. credeți că în România se fraudează alegerile? Procent din numărul celor care nu votează

Comparativ, dintre cei care votează de regulă, mai puțini, adică 47% se tem de potențiale fraude electorale. Procentul este îngrijorător în ambele cazuri, dar diferența este totuși notabilă și ne îndreaptă spre concluzia că o parte dintre cei care au hotărât să nu mai participe la vot în România au făcut-o și pentru că nu au încredere în corectitudinea procesului. Ceea ce este, de asemenea relevant, este că preeminența opiniei privind fraudă electorală la persoanele care nu merg la vot întărește și faptul că această opinie nu este determinată de discursul partidelor care se acuză între ele, promovând și teoria conspirației. Acei cetățeni care cred că alegerile din România se fraudează, dar care nu merg la vot, nu cred în puterea votului propriu, dar nici nu se lasă mobilizați de partidele politice care îi chemă la vot.

În ceea ce privește raportul dintre nivelul de studii și opinia asupra corectitudinii electorale, putem să observăm că alegătorii cu studii primare sunt cei care manifestă cel mai puternic teama de fraudă. 56% dintre cetățenii cu un nivel scăzut de studii cred că alegerile sunt fraudate. Pentru același nivel de studii, procentul celor care nu se pronunță, „nu știu / nu răspund” este de 19%. Doar 25% dintre românii cu studii primare au încredere deplină în corectitudinea procesului electoral. În același timp, 52% dintre cetățenii cu studii medii și un procent mai mic, de 44% dintre cei cu studii superioare cred că alegerile din România sunt fraudate. În plus, printre cei cu studii superioare numărul celor care refuză să răspundă, sau care răspund că nu știu, este mai mic, însumând doar 9% dintre respondenți.

În aceste condiții, credem că una dintre interpretările posibile ale corelației inverse dintre nivelul de studii și teama de fraudă electorală este aceea că un număr mai mare de persoane cu un nivel mai scăzut al studiilor s-au confruntat direct cu nereguli în procesul electoral, cu practica mitei electorale sau cu tentativa de cumpărare a voturilor. După cum știm nivelul scăzut al studiilor se corelează adesea în România cu sărăcia sau cu o situație materială grea și instabilă, ceea ce face din persoanele cu studii primare cele mai expuse victime ale cumpărării voturilor.

Dacă privim corelația dintre gen și teama de fraudă observăm că diferențele sunt mici între opiniile femeilor și cele ale bărbaților. Pe grupe de vârstă putem să observăm că tinerii și vârstnicii sunt cei care se

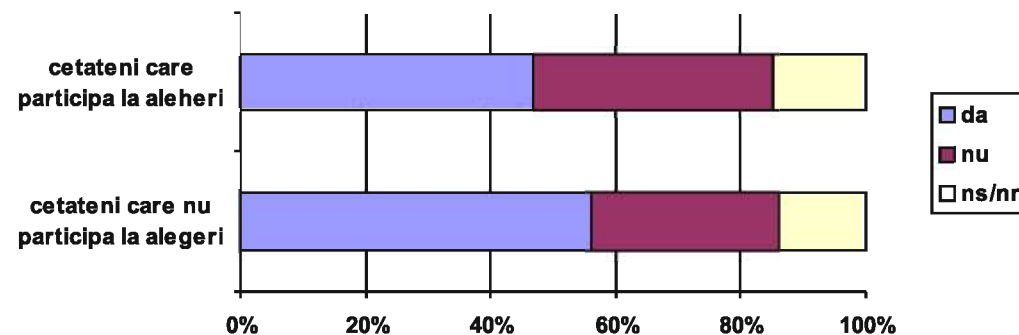

Fig. 3. Dvs. credeți că în România se fraudează alegerile?

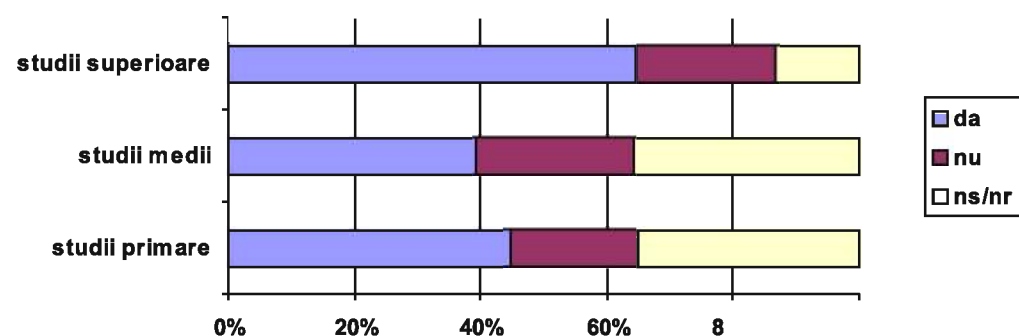

Fig. 4. Dvs. credeți că în România se fraudează alegerile?

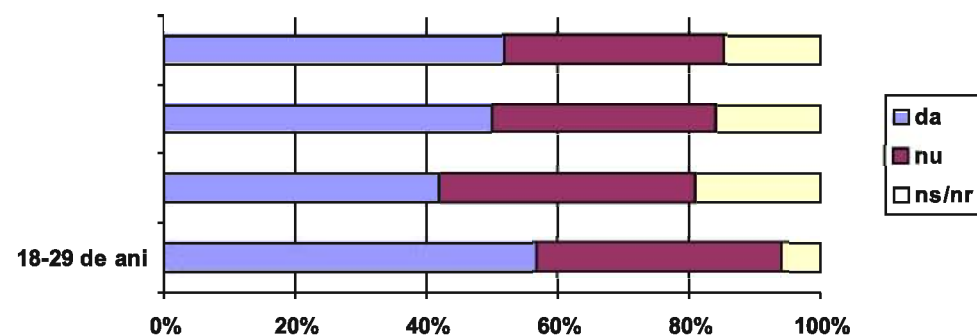

Fig. 5. Dvs. credeți că în România se fraudează alegerile?

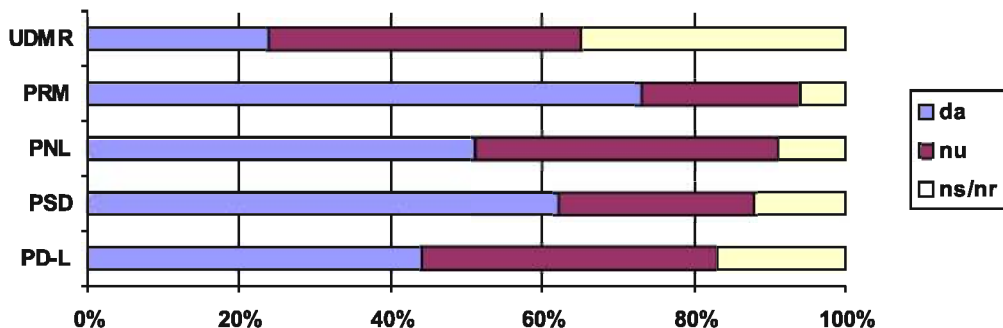

Fig. 6. Dvs. credeți că în România se fraudează alegerile? Răspunsuri în funcție de partidul cu care alegătorul votează.

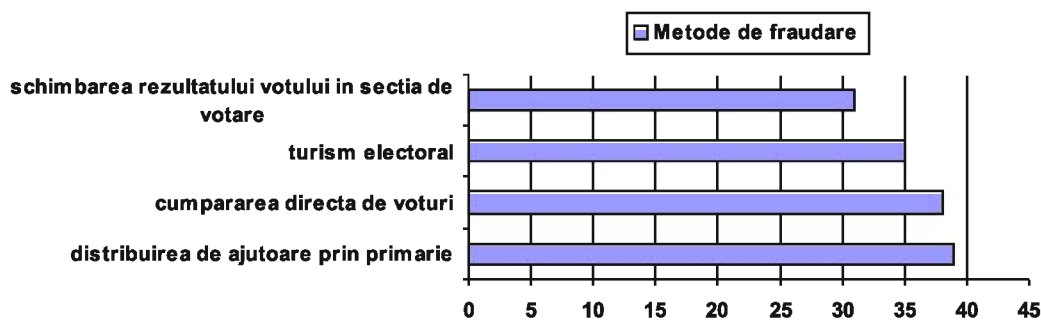

Fig. 7. Care sunt în opinia dumneavoastră modalitățile de fraudare a alegerilor utilizate în România?

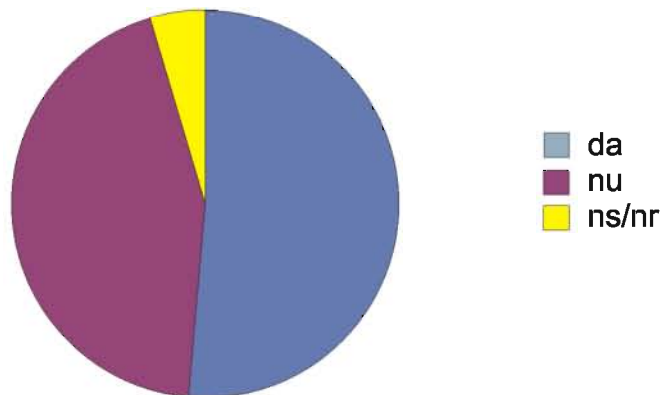

Fig. 8. Dvs. sunteți de acord cu introducerea votului obligatoriu în România?

tem cel mai mult de fraudă electorală. 57% dintre tinerii cu vârsta între 18 și 29 de ani și același procent dintre persoanele de peste 60 de ani cred că în România alegerile nu sunt corecte. Diferența dintre cele două grupuri este dată de numărul celor care nu răspund sau care nu știu. În timp ce doar 6% dintre tineri nu oferă un răspuns sigur, procentul celor de vârsta a treia care evită să se pronunțe sau care nu știu este de 16%. Procentul abținerilor de la exprimarea opiniei este mare, de 19% și respectiv de 16% și la grupele de vârstă 33-44 de ani și respectiv 45-59 de ani.

Ceea ce putem concluziona din aceste date este atât că tinerii și vârstnicii sunt, ca și persoanele cu studii primare, mai expuși tentativelor de cumpărarea a voturilor, dată fiind instabilitatea situației economice a tinerilor și precaritatea veniturilor pentru pensionari.

Un indicator foarte interesant este cel care se referă la corelația dintre opinia asupra fraudării alegerilor și partidul pe care în preferă fiecare dintre subiecți. În acest caz pe fiecare partid în parte cred că se fraudează alegerile: 44% dintre votanții PD-L, 62% dintre votanții PSD, 51% dintre votanții PNL, 73% dintre votanții PRM și doar 24% dintre votanții UDMR. Sunt revelatoare și cifrele care surprind numărul celor care nu cred că alegerile sunt fraudate: 39% dintre alegătorii PD-L, 26% dintre alegătorii PSD, 40% dintre alegătorii PNL, 21% dintre alegătorii PRM și 41% dintre alegătorii UDMR. În cazul UDMR este foarte relevant numărul celor care nu știu sau nu răspund, ponderea lor ridicându-se la 35%.

Datele prezentate relevă o serie de parametri importanți pentru interpretarea întregului sondaj. Pe de o parte putem observa o valoare foarte mare a procentului celor care cred că în România alegerile se fraudează la partidul care a promovat obsesiv teoria conspirației și care a acuzat sistematic toate partidele de fraudă, anume PRM. Pe de altă parte este evidentă o separație între trei tendințe. Partidele cu electorat rural și cu venituri mai mici în medie: PSD și PRM, au mai puțini votanți care au încredere în corectitudinea alegerilor, tocmai pentru că electoratul acestor partide este mai expus social și economic fraudei electorale. Partidele care au un electorat urban preponderent: PD-L și PNL înregistrează procente comparabile printre proprii alegători. Este evident că sunt relevante pentru definirea opiniei asupra fraudei electorale, nu doar preferințele politice, ci și caracteristicile socio-economice, mediul, nivelul de instrucție.

UDMR este un partid excepțional din perspectiva percepției și opiniei cu privire la corectitudinea alegerilor a propriilor votanți. Existența unui electorat foarte stabil, bine definit atât etnic, cât și teritorial, dar fără un profil socio-economic unic și imposibilitatea partidului de a atrage voturi din afara comunității maghiare face ca acești votanți să fie mai puțin preocupați de fraudarea alegerilor. Procentul celor care se declară siguri de corectitudinea alegerilor este comparabil cu cel înregistrat în rândul votanților PD-L și PNL. Pe de altă parte este frapant numărul mare al celor care nu știu sau nu răspund la întrebare.

Este deosebit de relevant pentru sondajul realizat la comanda APD răspunsul dat de cetățeni la întrebarea privitoare la metodele de fraudare pe care le cunosc. La întrebarea cu răspuns multiplu: „Care sunt în opinia dumneavoastră modalitățile de fraudare a alegerilor utilizate în România?”, 39% dintre subiecți au răspuns: „distribuirea de ajutoare prin primărie înaintea alegerilor”. Alte răspunsuri au fost: „cumpărarea directă de voturi”, identificată ca metodă de fraudare de 38% dintre respondenți, „turismul electoral (transportarea organizată a votanților de către candidați în alte localități, pentru a vota)”, metodă identificată de 35% dintre cei care au răspuns sondajului, „schimbarea rezultatului votului în secția de votare”, modalitate de fraudă pe care o identifică 31% dintre respondenți.

Ne amintim că în săptămâna premergătoare alegerilor pentru Parlamentul European partidele politice au ridicat și ele problema posibilelor fraude, iar Partidul Social Democrat chiar a realizat o trecere în revistă a metodelor de fraudare care se pot utiliza. Ceea ce lipsea de pe lista de metode dată publicității pe 5 iunie de PSD era chiar acea modalitatea ilegitimă de influențare a alegătorilor identificată de cei mai mulți dintre cetățeni. Șantajul pe care primarii îl practică față de cetățenii din comunitățile mici, izolate și sărace este o modalitate de viciere a rezultatelor alegerilor care are mari șanse de succes, pentru că nu dă posibilitatea reală alegătorilor vizați să se sustragă acestei nereguli și pentru că utilizează mai mult decât orice altă variantă resurse publice în scopuri particulare, de partid.

Chestionați despre metode eficiente pentru stoparea fraudării alegerilor, subiecții chestionarului s-au pronunțat în primul rând, în proporție de 81%, pentru sancționarea mai dură a fraudării. Întărirea controlului autorităților este o modalitate eficientă de stoparea a neregulilor la alegeri pentru 75% dintre respondenți. Soluții mai concrete de tipul introducerii cărții de alegător și a votului obligatoriu sunt văzute ca măsuri oportune de 50%, respectiv de 43% dintre subiecți.

Rezultatele trebuie citite cu atenție, în sensul în care întărirea controlului autorităților înseamnă în primul rând prevederi legislative care să limiteze posibilitatea apariției neregulilor, prevederi printre care se regăsește limitarea posibilității de a vota în orice secție de votare în vederea combaterii votului multiplu. De asemenea, în categoria întăririi controlului autorităților și pentru a face eficientă creșterea sancțiunilor pentru fraudă, trebuie introdus un sistem de control în timp real și din oficiu al votului multiplu, nu doar la sesizarea partidelor și candidaților la alegeri și în terme de 6 luni, ca până acum. Din această perspectivă măsurile luate de Ministerul Administrației și Internelor, privind suplimentarea numărului de forțe de ordine prezente în trafic și pe străzi în ziua alegerilor, nu se încadrează la nicio soluție identificată de alegătorii care se tem de fraudă. Aceste măsuri nu au reprezentat un control real, pentru că nu s-au bazat pe o strategie de luptă a autorităților cu fraudă electorală.

O nuanțare a rezultatelor este necesară și în ceea ce privește soluțiile concrete identificate. O soluție cu totul nouă și care nu a fost încă dezbătută în sfera publică, anume introducerea votului obligatoriu în România a fost identificată ca metodă de stopare a fraudării de 43% dintre cetățeni. De altfel, orice creștere a prezenței la vot și cu atât mai mult o participare de 100% limitează posibilitatea partidelor de a modifica rezultatele alegerilor, pentru că numărul de comportamente și de voturi care ar trebui influențate și modificate crește mult peste posibilitatea partidelor de a mobiliza resurse.

Mai mult, 51% dintre cetățeni se declară de acord cu introducerea votului obligatoriu în România. 45% dintre respondenți nu sunt de acord cu introducerea votului obligatoriu, în timp ce doar 4% dintre cei chestionați au răspuns „nu știu” sau au refuzat să răspundă. Surprinde în cazul unui subiect atât de nou numărul mare al celor care sunt nehotărâți, care nu exprimă o opinie. În acest context credem că o dezbatere pe tema acestei posibile modificări a sistemului electoral este oportună. Sondajul este disponibil integral în Anexa 7.

II. 3. Rezultatele scrutinului

II. 3. 1. Prezența la vot la nivel european

La nivel european, procentul participării la vot a scăzut de la 45,47%, în 2007, la 43,24% în 2009, cel mai mic din istoria alegerilor pentru Parlamentul European. În 1979 se înregistra o prezență la vot de 61,99%, în 1994 de 56.67%, iar în 2004 un procentaj apropiat de cel din 2009, de 45.47%. Astfel, se poate observa cum alegerile din acest an se înscriu într-o tendință descendentă al participării la vot.

Există o serie de state în care prezența este ridicată și la polul opus, membri ai Uniunii Europene unde cotele de prezență coboară drastic. În prima categorie se încadrează Belgia, unde în 2004 votase 90,81% din populație, iar în 2009 un procent de 90,39%, Malta, Irlanda, Italia, Luxemburg și Grecia, state în care mai mult de jumătate din populație se prezentase la vot. La polul opus, cu cea mai mică rată de participare la alegerile pentru Parlamentul European se prezintă Cehia, cu o medie de 28%, Polonia, unde prezența a crescut de la 20,87% în 2004 la 24.53% în 2009 și Slovenia, cu o medie de 28% prezență la vot. Statul cu cea mai redusă prezență la vot este Slovacia, unde mai puțin de o cincime din populație a votat, atât în 2004, cât și anul acesta. În primul caz, doar 16,97% dintre cetățenii cu drept de vot și-au exprimat opțiunea electorală, iar în 2009 procentajul a crescut la 19,64%.

Cazul României și cel al Bulgariei pot fi tratate separat, întrucât aceste două state s-au integrat în Uniunea Europeană în 2007, iar primele alegeri au avut

Țara	Anul și prezența la vot în procente			
	1999	2004	2007	2009
Belgia	91.05	90.81	-	90.39
Danemarca	50.46	47.89	-	59.52
Germania	45.19	43	-	43.3
Irlanda	50.21	58.58	-	57.6
Franța	46.76	42.76	-	40.48
Italia	69.76	71.72	-	66.46
Luxemburg	87.27	91.35	-	91
Olanda	30.02	39.26	-	36.9
Regatul Unit	24	38.52	-	34.48
Grecia	70.25	63.22	-	52.63
Spania	63.05	45.14	-	46
Portugalia	39.93	38.6	-	37.03
Suedia	38.84	37.85	-	45.53
Austria	49.4	42.43	-	45.34
Finlanda	30.14	39.43	-	40.3
Cehia	-	28.3	-	28.22
Estonia	-	26.83	-	43.9
Cipru	-	72.5	-	59.4
Lituania	-	48.38	-	20.92
Letonia	-	41.34	-	53.08
Ungaria	-	38.5	-	36.29
Malta	-	82.39	-	78.81
Polonia	-	20.87	-	24.53
Slovenia	-	28.35	-	28.25
Slovacia	-	16.97	-	19.64
Bulgaria	-	-	29.22	38.9
România	-	-	29.47	27.4

Tabel 1. Prezența la vot la alegerile pentru Parlamentul European¹¹

loc la sfârșitul acestui an. În Bulgaria, prezența a fost de 29,22% în urmă cu doi ani și a crescut cu aproape 10 procente, la 38,9%, la alegerile din iunie 2009. Situația României se încadrează într-un calcul diferit, întrucât prezența la vot a scăzut de la 29,47% în anul aderării la 27,4% pentru scrutinul din 7 iunie 2009.

Tabelul 1 prezintă comparativ prezența la vot în toate statele Uniunii Europene.

II. 3. 2. Prezența la vot în România

Rata de participare la votul din 7 iunie a fost de 27,21%, în comparație cu 29,47, cât se înregistrase la alegerile pentru Parlamentul European din 2007, cu o diferență semnificativă între procentul celor care au votat în mediul urban, 20,40%, și procentul celor care au votat în mediul rural, 36,56%.

Diferențele foarte mari între procentul participării la vot în mediul rural și procentul participării la vot în mediul urban, precum și diferențele foarte mari între procentul de participare la vot în diferite județe ale țării reprezintă indicii ale unor nereguli intervenite în mobilizarea electoratului, dar și semne ale turismului electoral. Diferența de 16,16% este aproape dublă față de alegerile parlamentare din noiembrie 2008 care a avut 8,63% diferență între votanții din mediul urban și rural.

De asemenea, este îngrijorătoare diferența foarte mare dintre prezența la vot în unele județe: Teleorman - 48,82%, Ilfov - 41,31%, Harghita, Mehedinți, Sălaj - peste 40% în fiecare județ și Municipiul București și alte județe, în care participarea a fost sub 20%. De regulă aceste diferențe în comportamentul electoral sunt indicii ale unor nereguli și disfuncționalități. În București doar 15,92% dintre alegătorii înregistrați au votat, în timp ce în județul Constanța procentul celor prezenți a fost de 20,74%, iar în Sibiu de 21,08%. Diferența dintre participarea în județul Teleorman, care este cea mai mare din țară, și participarea în municipiul București a fost de 32,90%, în timp ce diferența dintre județele aflate la extremele participării în noiembrie 2008 a fost de 21,11%. Diferența este cu atât mai frapantă cu cât ea depășește media procentuală a prezenței la nivel național.

Cel mai îngrijorător semnal privind potențialul de folosire a turismului electoral este numărul mare de persoane înscrise în listele suplimentare. Astfel, 668.217 dintre cetățenii care au participat la vot, adică 13,27% dintre alegătorii prezenți, au votat în altă localitate decât cea de domiciliu. Procentul ridicat al celor care au votat pe listele suplimentare, mai ales prin comparație cu situația înregistrată în anii anteriori, este alarmantă din perspectiva atenționărilor cu privire la riscul de fraudă electorală prin utilizarea votului multiplu. Este, în aceste condiții surprinzător faptul că Autoritatea Electorală Permanentă, care a verificat listele suplimentare la cererea partidelor politice nu a descoperit, în cele 25 de secții semnalate de reclamanți, nici o persoană care a votat de două ori.

II. 3. 3. Rezultatele alegerilor și repartizarea locurilor

Alianța Electorală PSD+PC a câștigat 11 locuri pentru Parlamentul European, Partidul Democrat Liberal zece, iar Partidul Național Liberal cinci. La egalitate de trei mandate câștigate se află Partidul România Mare și Uniunea Democrată a Maghiarilor din România. Candidatul independent Elena Băsescu a câștigat un mandat. Pe lângă formațiunile care au câștigat mandate, în cursa electorală se înscriseră și Partidul Național Țărănesc Creștin Democrat (PNȚCD), care nu a reușit să câștige niciun mandat cu un scor de doar 1,45% din voturi, candidatul independent Pavel Abraham, care a primit 1,03% din voturi, precum și Forța Civică, partid care a reușit să atragă doar 0,4% din voturi.

Trebuie să remarcăm faptul că mare parte dintre candidații de pe listele întocmite anul acesta au ocupat deja postul de parlamentar european în mandatul 2007-2009. Partidul Social Democrat (PSD) a păstrat o proporție semnificativă din echipa sa de europarlamentari, propunând spre candidatură pentru a doua oară nume precum Adrian Severin, Rovana Plumb, Daciana Sârbu, Corina Crețu, Victor Boștinaru și Ioan Mircea Pașcu. În cazul Partidului Național Liberal, au fost menținuți pe liste politicieni precum Adina Vălean, Renate Weber, Ramona Mănescu, Cristian Bușoi, Csibi Magor sau Ovidiu Silaghi. Pe actualele liste ale PD-L se regăsesc Sebastian Bodu și Rareș Niculescu.

Denumirea partidelor, a alianțelor electorale sau candidaților independenți	Procent voturi obținute	Număr voturi obținute	Mandate distribuite
Alianța Electorală PSD+PC	31.07	1.504.218	11
Partidul Democrat-Liberal	29.71	1.438.000	10
Partidul Național Liberal	14.52	702.974	5
Uniunea Democrată Maghiară din România	8.92	431.739	3
Partidul România Mare	8.65	419.094	3
Băsescu E.	4.22	204.280	1
Partidul Național Țărănesc Creștin Democrat	1.45	70.428	0
Abraham P.	1.03	49.864	0
Forța Civică	0.4	19.436	0

Tabel 2. Repartizarea voturilor și a mandatelor pentru partidele politice, alianțele electorale și candidații independenți

II. 4. Contextul legislativ al alegerilor europene din 7 iunie 2009

Dacă din punct de vedere politic alegerile din 7 iunie 2009 au reprezentat prima sincronizare electorală a scenei politice românești cu cea europeană, nu același lucru putem spune și despre legislația și instituțiile care au guvernat acest scrutin. Ordonanțe de Urgență pripite, care au schimbat regulile procesului electoral, dar fără să rezolve problemele cele mai acute și atitudinea rigidă a instituțiilor publice au afectat grav corectitudinea alegerilor și legitimitatea rezultatelor.

Pe data de 4 martie 2009, cu doar trei luni înainte de alegeri, a fost publicată în Monitorul Oficial al României Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 11/2009, care modifică și completează substanțial regulile scrutinului din 7 iunie. Legea nr. 33/2007, cu modificările și completările aduse de OUG nr. 11/2009 a reprezentat cadrul legislativ general al alegerilor pentru Parlamentul European. De la începutul lunii martie până la sfârșitul lunii mai, nici Guvernul, nici Biroul Electoral Central, constituit la data de 13 martie 2009, nu au adus modificări substanțiale la regulile electorale.

În urma semnalelor venite din societatea civilă cu privire la posibilitatea de fraudare a scrutinului, pe 27 mai 2009 a fost adoptată o nouă Ordonanță de Urgență a Guvernului. Anunțat ca soluție de limitare a riscului de fraudă, actul normativ nu a reușit să își atingă scopul, dar a discriminat puternic observatorii acreditați în secțiile de votare și pe lângă birourile electorale. Publicată în Monitorul Oficial abia la data de 4 iunie 2009 și postată pe website-ul Biroului Electoral Central (BEC) și al Autorității Electorale Permanente (AEP) doar în ziua alegerilor, OUG nr. 55/2009 a creat probleme suplimentare și nu a reușit să elimine votul multiplu și turismul electoral. Legislația care a reglementat organizarea și desfășurarea alegerilor europene din acest an este prezentată în Anexa 1.

II. 4. 1. Posibilitatea de vot multiplu

Legea nr. 33/2007, cu modificările și completările aduse de OUG nr. 4/2009, a permis exercitarea votului nelimitat și necontrolat pe listele suplimentare. Faptul că alegătorii care nu se aflau în localitatea de domiciliu puteau vota la orice secție de votare, prin înscrierea lor pe listele suplimentare, a reprezentat o schimbare capitală față de regulile care s-au aplicat scrutinelor din 2008. Legislația în vigoare nu a prevăzut un sistem de verificare suplimentară a eventualelor tentative de vot multiplu, în afara timbrului autocolant aplicat pe cartea de identitate (Articolul 9.2 alin. (1) al Legii nr. 33/2007). Acest cadru normativ permisiv nu a limitat posibilitățile de fraudare, ci a crescut și mai mult probabilitatea folosirii votului multiplu ca mijloc de influențare a rezultatului votului. Iar timbrul autocolant a rămas în continuare un element de logistică electorală foarte slab. Ușurința cu care timbrul se îndepărtează, ca și imposibilitatea de a folosi cartea de alegător, au favorizat apariția unor „microbuze electorale”.

Aparent, prin natura sa, scrutinul pentru desemnarea membrilor din România în Parlamentul European justifică permisiunea de a vota oriunde pe teritoriul țării, pentru că se prezentau alegătorului liste de partide într-o singură circumscripție națională. Permișiunea de a vota la orice secție de votare pe listele suplimentare nu este, însă, soluția optimă pentru organizarea unor alegeri corecte. Corelată cu interesul scăzut al românilor pentru alegerile europene, cu lipsa informării privind importanța Parlamentului European, în contextul unei prezențe foarte reduse la vot și a limitării capacității observatorilor și jurnaliștilor de a observa procesul de vot, fraudă electorală a avut șanse sporite să modifice rezultatul votului pentru Parlamentul European

Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 55 din 4 iunie 2009 nu a rezolvat problema votului multiplu, ci doar a introdus posibilitatea de verificare a unor liste electorale, în termen de șase luni de la data alegerilor și numai la solicitarea însoțită de probe a partidelor politice, alianțelor electorale sau candidaților independenți care au participat la alegeri. În primul rând, actul normativ nu are caracter preventiv, ci doar reactiv. Iar caracterul reactiv este la rândul său limitat, pentru că Autoritatea Electorală Permanentă nu verifică listele suplimentare decât dacă este sesizată de partide politice, prin adrese însoțite de probe.

În al doilea rând OUG nr. 55/2009 discriminează societatea civilă, prin faptul că doar partidele, alianțele sau candidații care au participat la alegeri pot cere verificarea listelor suplimentare. Nu pot face sesizări observatorii acreditați ai organizațiilor neguvernamentale, jurnaliștii acreditați să asiste la alegeri, dar și cetățenii care au sesizat grupuri mari de oameni care intrau organizat în secția de votare și votau pe listele suplimentare.

A treia problemă pe care o ridică Ordonanța de Urgență din 4 iunie 2009 este generată de necesitatea de a proba sesizarea făcută, în vederea justificării unei astfel de verificări. Pentru a putea acorda partidelor politice posibilitatea de a proba, după alegeri, votul multiplu, Biroul Electoral Central a emis în 6 iunie 2009 Decizia nr. 42/6.06.2009, prin care permitea reprezentanților partidelor în secțiile de votare să solicite și să păstreze copii după listele electorale permanente și suplimentare. Având în vedere că aceste liste conțin date cu caracter personal, Decizia BEC nr. 42/6.06.2009 contravine Legii nr. 677/2001 privind protecția persoanelor cu privire la prelucrarea datelor cu caracter personal și libera circulație a acestor date. În plus, verificarea listelor electorale realizată de partidele politice le permite acestora să controleze votul militanților și votanților deja înregistrați de partide.

Odată cu apariția Ordonanței de Urgență nr. 55/2009, ministrul Administrației și Internelor (MAI), Dan Nica a emis un ordin prin care suplimenta numărul forțelor de poliție care aveau să controleze circulația pe drumurile publice în ziua votului. Dan Nica a declarat pe 7 iunie 2009 că la nivelul întregii țări au fost mobilizate 400 de filtre ale Poliției, care verifică mașinile ce ar putea transporta persoane care votează de mai multe ori. El a precizat că în fiecare județ sunt echipele speciale ale MAI care urmăresc prinderea în flagrant a celor care votează de mai multe ori. Măsurile au solicitat un efort suplimentar al

personalului Ministerului Administrației și Internelor, dar nu a reușit să își atingă scopul. Niciun „microbuz electoral” nu a fost identificat de polițiști.

II. 4. 2. Limitarea la maximum a activității observatorilor

Reglementarea care a limitat posibilitățile de observare și a pus sub semnul întrebării și mai mult corectitudinea procesului electoral a fost inclusă în mod ocult, fără respectarea legii privind transparența decizională, în Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 11 publicată la 4 martie 2009, la punctul 35, care a modificat art. 25 din legea nr. 33/2007. În conformitate cu aceste schimbări, reprezentanții mass-media și observatorii interni și externi nu mai pot asista la procedurile de vot pentru desemnarea membrilor din România în Parlamentul European, decât staționând în spațiul stabilit în acest sens în sala de votare de către președintele biroului electoral al secției de votare. Această situație a limitat grav capacitatea jurnaliștilor și observatorilor de a sesiza o întreagă serie de fraude clasice, strecurate în operarea cu listele electorale, legate de identitatea alegătorilor și de numărul de buletine de vot înmânate unui alegător.

A fost reluată astfel Decizia 47 a Biroului Electoral Central (BEC) care a organizat alegerile parlamentare din 30 noiembrie 2008. La aceea dată, Asociația Pro Democrația a acționat BEC în instanță, iar procesul se află în acest moment în fața Curții Europene a Drepturilor Omului. De această dată situația a fost și mai gravă, pentru că prevederea abuzivă este inclusă în textul unui act normativ și va afecta negativ toate scrutinele viitoare. APD a protestat împotriva fondului problemei, dar și împotriva procedurilor abuzive și absenței consultării factorilor interesați în această chestiune esențială pentru democrație. Puteți consulta comunicatul de presă al APD cu privire la această situație este disponibil în Anexa 2.

Două alte reglementări din același articol au îngreunat misiunea de observare. Deși se putea vota oriunde în țară, jurnaliștii și observatorii au fost acreditați pe județe, iar acreditările emise de un Birou electoral județean au fost valide doar pe raza respectivului birou, deci pe raza respectivului județ. Prevederea a fost încă și mai limitativă la nivelul capitalei. În București au funcționat doar Birouri electorale ale sectoarelor, iar reprezentanții ONG acreditate și jurnaliștii acreditați într-un sector nu au putut să își desfășoare activitatea și în alte sectoare.

De asemenea, limitativă s-a dovedit a fi și data până la care se puteau depune solicitările pentru acreditări: cu cinci zile înainte de ziua de referință, adică pe 2 iunie 2009, în condițiile în care practica până la aceste alegeri a fost de depunere a acreditărilor cu 48 de ore înainte de ziua votului.

La data de 14 mai 2009 a expirat primul termen pentru realizarea rapoartelor la comisia pentru administrație și la comisia juridică a Camerei Deputaților, abilitate să redacteze raportul pentru legea de adoptare a O.U.G. nr. 11/2009. APD a expediat scrisori tuturor membrilor acestor comisii, pentru a prezenta problemele sesizate în Ordonanță, dar organele parlamentare au amânat discuția ordonanței până la 26 mai (Anexa 3). În acest fel, legea de adoptare a ordonanței a fost înscrisă pe ordinea de zi a plenului la două zile după alegeri, pe 9 iunie, după ce actul normativ produsese toate efectele sale nefaste. Mai mult, nici la 10 iunie când a intrat în dezbateră plenului, legea nu a putut fi adoptată, din cauza lipsei cvorumului.

II. 4. 3. Pasivitatea și inconsecvența BEC

Cu o săptămână înainte de data alegerilor, atât APD, cât și presa preocupată de corectitudinea alegerilor au atras atenția asupra posibilităților de fraudă. În afara votului multiplu și a „turismului electoral” asociat cu practica votului multiplu, și dincolo de nereguli în activitatea BESV, o altă modalitate de fraudă a atras atenția opiniei publice. „Metoda fotografiei” presupune fotografierea votului în cabina de vot, pentru obținerea unor sume de bani la ieșirea din secția

de votare, de la partidul votat, în urma probei cu fotografia, realizată de cele mai multe ori cu telefonul mobil.

APD a solicitat BEC reglementarea regimului aparatelor de luat imagini în secțiile de votare, în baza bunelor practici pe care le-au avut Birourile Electorale Centrale care au fost responsabile de organizarea alegerilor locale și parlamentare din 2008. Cu o săptămână înainte de ziua alegerilor BEC a respins fără motivație cererea APD (Anexa 4). Dar cu mai puțin de 24 de ore înainte de ziua votului, BEC a emis Circulara nr. 212/6.06.2009, prin care președinții Birourilor electorale județene erau rugați să informeze BESV despre faptul că „violarea prin orice mijloace a secretului votului (inclusiv prin fotografierea și filmarea buletinelor de vot) de către membrii BESV ori de către alte persoane constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoarea de la 6 luni la 3 ani.”

Deși se referă la fotografierea și filmarea buletinelor de vot, circulara nu poate să limiteze riscul de mită electorală pe baza probei cu fotografia, pentru că metoda de fraudă amintită se bazează pe fotografierea buletinului de vot de însăși persoana care votează.

II. 4. 4. Reglementarea campaniei electorale

Campania electorală s-a dovedit a fi insuficient reglementată. Articolul 22.3 din Legea nr. 33/2007 cu modificările și completările ulterioare stipulează că „promisiunea, oferirea sau darea de bani, bunuri ori alte foloase în scopul determinării alegătorului să voteze ori să nu voteze o anumită listă de candidați sau un anumit candidat independent, precum și primirea acestora de către alegător, în același scop, constituie infracțiuni și se pedepsesc cu închisoare de la 6 luni la 5 ani”. Dar aceste sancțiuni nu se aplică și la concursurile organizate pentru cei care merg la vot. Dată fiind această situație au apărut situații de tipul celei de la Botoșani, unde un partid care se prezenta la alegeri a organizat o tombolă, pentru cei care dovedeau că au votat.

Asociația Pro Democrația a atras atenția și în trecut asupra acestor concursuri, organizate pentru a stimula participarea la vot a propriilor militanți ai partidelor, dar care pot masca și nereguli grave de tipul mitei electorale.

Campanie „Mergi la vot și mă câștigi” susținută de PD-L de la Botoșani

III. Campania APD de informare și stimulare a participării la vot

Asociația Pro Democrația a decis ca în cadrul alegerilor pentru desemnarea reprezentanților României în Parlamentul European să își îndrepte atenția în special către tineri pentru a-i informa și pentru a încerca să îi încurajeze să meargă la vot pe 7 iunie 2009.

III. 1. Stimularea participării tinerilor la vot

Model Uniunea Europeana - ediția a treia

“Model Uniunea Europeana - ediția a treia”, o simulare a procesului decizional din cadrul instituțiilor europene, s-a derulat în perioada 8 – 10 mai 2009. Tinerii participanți au avut ocazia să experimenteze dezbaterile din Comisia Europeană, Parlamentul European, Coreper și Consiliul de Miniștri.

Cele trei teme de dezbatere pentru a treia ediție a Modelului Uniunea Europeana au fost: debarasarea de echipamentele electrice și electronice, punerea în aplicare a principiului tratamentului egal al persoanelor indiferent de religie sau convingeri, handicap, vârstă sau orientare sexuala și îmbunătățirea condițiilor de sănătate și siguranță la locul de muncă pentru persoanele însărcinate sau persoanele care au născut recent sau alăptează. În urma dezbaterilor aprinse din cadrul Comisiei Europene, tinerii comisari au trimis Parlamentului European, Coreper și Consiliului de Miniștri propunerea de definire clară a conceptului de discriminare multiplă și recomandarea ca statele membre ale Uniunii Europene să deruleze campanii de informare și educare privind colectarea deșeurilor de echipamente electrice și electronice.

Pe data de 9 mai a avut loc, la Palatul Parlamentului, simularea sesiunii de lucru a Parlamentului European. Tinerii parlamentari s-au întâlnit mai întâi în cadrul grupurilor politice, pentru a-și stabili poziția, din punct de vedere al grupurilor, privind subiectele dezbătute, după care au discutat în comisii, iar după prânz au avut dezbateri în plenul Parlamentului European. La finalul

Directivele sunt dezbătute în cadrul comisiilor de specialitate

Directivele sunt dezbătute în cadrul comisiilor de specialitate

Roberta Anastase la Model Uniunea Europeană ediția a III-a

dezbatelor participanții au primit diplome de participare din partea doamnei Roberta Anastase, Președinta Camerei Deputaților care i-a felicitat pentru participarea la eveniment și i-a încurajat să fie informați cu privire la temele europene care îi afectează și pe ei în mod direct.

Pe data de 10 mai au avut loc sesiunile de lucru ale Coreper și ale Consiliului de Miniștri. La finalul dezbatelor, Consiliul de Miniștri a decis stimularea creșterii natalității prin acordarea de drepturi părinților la un concediu opțional de îngrijire a copilului până la vârsta de doi ani, acordarea unui termen de cinci ani statelor membre pentru înființarea și consolidarea unor puncte de colectare pentru fiecare categorie specializată de deșeuri din echipamente electrice și electronice și acordarea de fonduri nerambursabile pentru autoritățile administrative autonome responsabile de prevenirea și sancționarea discriminării.

Alegeri europene – Repetiție generală

Pe data de 27 mai 2009, Asociația Pro Democrația a organizat alegeri pentru prima dată în România. „Alegeri europene – Repetiție generală” a fost un proiect derulat la nivelul a 14 județe din România și Municipiul București cu scopul de a informa tinerii din 45 de licee cu privire la grupurile politice din cadrul Parlamentului European.

Pentru organizarea acestor alegeri APD a coordonat întreaga activitate logistică tipică unor alegeri reale: cabine de vot, urne, buletine de vot, ștampile, procese verbale de constituire a birourilor electorale, de constatare a voturilor și le-a oferit tinerilor și o broșură de informare cu privire la grupurile politice pe care urmau să pună ștampila.

Pe website-ul www.exercitiue.ro au fost postate toate informațiile legate de organizarea alegerilor simulate: regulamentul alegerilor simulate, lista liceelor participante, numerotarea circumscripțiilor electorale, numerotarea secțiilor de votare, calendarul de activități, modelul buletinului de vot, broșura informativă, modele de liste electorale permanente și suplimentare, modele de procese verbale.

Pe data de 27 mai au fost organizate alegerile simulate. Secțiile de votare au fost deschise între orele 9:00 și 17:00. Rezultatele Alegerilor europene –

Reprezentanții grupurilor politice își susțin punctele de vedere

Repetiție generală sunt următoarele: Grupul Partidului Popular European (Creștin-Democrat) și al Democraților Europeni - 25,09%; Grupul Alianței Liberalilor și Democraților pentru Europa - 16,19%; Grupul Independență și Democrație - 15,03%; Grupul Uniunea pentru Europa Națiunilor - 14,23%; Grupul Verzilor/Alianța Liberă Europeană - 14,16%; Grupul Socialist din Parlamentul European - 10,24%; Grupul Confederal al Stângii Unite Europene/Stânga Verde Nordică - 4,65%.

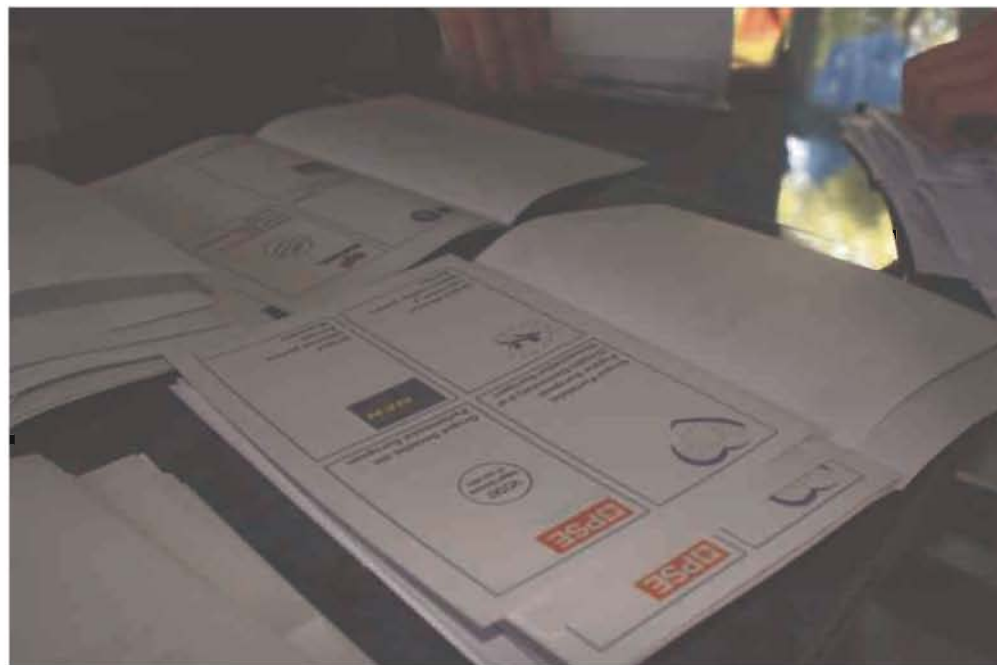
Principalele concluzii care pot fi trase din analiza acestor rezultate sunt că un procent redus de tineri în România votează cu stânga și că foarte mulți au votat cu Grupul Independență și Democrație, însă, este posibil ca acest lucru să se fi întâmplat datorită faptului ca în broșura de informare era prezentat programul politic atrăgător al acestui grup, însă, prea puțini dintre votanți știau că este un grup format din membrii unor partide naționale extremiste. Proiectul a fost derulat în parteneriat cu Ministerul Educației, Cercetării și Inovării.

Ștampile de vot pentru alegerile simulate

Tinerii așteaptă să voteze

Numărarea voturilor

Cristian Pîrviușcu, Ramona Mănescu și Rovana Plumb răspund întrebărilor participanților

Tinerii participanți la „Prinde Europa”

Prinde Europa!

Pe data de 28-29 mai 2009, Asociația Pro Democrația, în parteneriat cu postul de televiziune Antena 3, a organizat evenimentul Prinde Europa! al cărui scop a fost de a-i sprijini pe tinerii din România să ofere un vot informat pe data de 7 iunie 2009.

„Prinde Europa!” a fost un eveniment de două zile adresat liceenilor, studenților și masteranzilor din România. Componenta de informare a fost atinsă prin organizarea a două sesiuni distincte pentru tinerii participanți: prezentarea modelului de funcționare a Parlamentului European și oferirea oportunității de a cunoaște o parte dintre candidații partidelor politice și de a le adresa întrebări specifice.

Selecția celor 100 de participanți a fost realizată pe baza unei întrebări pe care ei ar adresa-o candidaților pentru Parlamentul European, precum și a argumentării acesteia. Tinerii au avut posibilitatea, timp de aproximativ patru, ore să adreseze întrebări candidatelor Ramona Mănescu (PNL) și Rovana Plumb (PSD).

Cele mai bune trei întrebări au fost premiate de Asociația Pro Democrația cu o vizită la Bruxelles. Iată care au fost acestea:

1. În cazul în care vor fi alese ca membri ai Parlamentului European, cum vor face, cele două candidate, să păstreze informații alegătorii din România care le-au oferit votul?
2. Ținând cont de contextul economic global actual, credeți că ar fi oportună grăbirea pașilor pentru crearea unei piețe europene comune a energiei, și cum vedeți rolul și poziționarea României într-o asemenea piață?
3. Care sunt demersurile și prioritățile candidaților în privința discriminării între femei și bărbați și a situației femeilor în statele Uniunii Europene?

IV. Necesitatea observării alegerilor și ziua alegerilor

Misiunea de observare a procesului electoral din 7 iunie 2009 s-a desfășurat sub auspiciile lipsei de transparență în activitatea membrilor BESV. Acest lucru a fost cauzat de către Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 11 din 4 martie 2009, care modifică Legea nr. 33/2007 privind organizarea și desfășurarea alegerilor pentru Parlamentul European. Ca și în cazul alegerilor parlamentare din noiembrie 2008, aceasta prevede că „la birourile electorale ale secției de votare, persoanele acreditate pot staționa numai în spațiul stabilit în acest sens în sala de votare de președintele biroului electoral al secției de votare” (art. 35, alin. 11). Restricționarea activității observatorilor interni și internaționali a pus sub semnul întrebării activitatea autorităților responsabile pentru organizarea și desfășurarea procesului electoral, cu precădere a membrilor BESV. APD a solicitat atât Guvernului, cât și Parlamentului României să ia măsurile necesare pentru a permite observarea în bune condiții a procesului electoral, printr-un comunicat de presă semnat împreună cu 14 organizații neguvernamentale - Active Watch - Agenția de Monitorizare a Presei (AMP), Asociația Femeilor Jurnaliste din România – ARIADNA, Asociația pentru Promovarea și Protejarea Libertății de Exprimare (APPLE), Asociația Jurnaliștilor din România (AJR), Asociația Profesioniștilor de Presă Cluj (APPC), Asociația Presei Locale PRESMAR Maramureș, Asociația Patronală a Editorilor Locali (APEL), Centrul Român pentru Jurnalism de Investigație (CRJI), Centrul pentru Jurnalism Independent (CJI), Convenția Organizațiilor de Media (COM), Federația Română a Jurnaliștilor MediaSind, Liga Jurnaliștilor Sibiu (LJS), Societatea Jurnaliștilor Dunărea de Jos (SJDJ), Uniunea Jurnaliștilor Maghiari din România (UJMR), care poate fi consultat în Anexa 2.

Asociația Pro Democrația a asigurat observarea scrutinului din 7 iunie cu sprijinul a 346 de observatori APD prezenți, cu precădere, în mediul rural din următoarele 26 de județe: Arad, Bihor, Bistrița-Năsăud, Botoșani, Brașov, Caraș-Severin, Cluj, Constanța, Dâmbovița, Dolj, Galați, Gorj, Hunedoara, Iași, Ilfov, Neamț, Olt, Prahova, Satu Mare, Sibiu, Suceava, Neamț, Teleorman, Timiș, Tulcea și Vrancea, dar și în municipiul București. Totodată, APD a beneficiat și de ajutorul a șapte observatori internaționali acreditați prin rețeaua European Network of Election Monitoring Organizations al cărei secretariat îl asigură organizația. Datorită contribuției observatorilor proprii, APD a putut oferi constant opiniei publice informații despre modul de desfășurare a procesului electoral pentru alegerea reprezentanților României în Parlamentul European.

IV. 1. 1. Nereguli cu listele electorale

Conform Legii nr. 33/2007 privind organizarea și desfășurarea alegerilor pentru Parlamentul European, actualizată la 4 martie 2009, listele electorale pot fi de trei categorii: permanente, speciale și suplimentare. Listele electorale permanente cuprind toți alegătorii resortisanți care domiciliază în localitatea pentru care au fost întocmite respectivele liste. Pe listele speciale se pot înscrie cetățenii cu drept de vot ai statelor membre ale Uniunii Europene, altele decât România, care au domiciliul sau reședința în România. Aceștia trebuie să trimită în scris, cu cel puțin 60 de zile înaintea datei alegerilor, cereri de înscriere în listele electorale speciale, către primarul localității de domiciliu sau de reședință, însoțite de o copie a unui document de identitate valabil.

În ceea ce privește listele electorale suplimentare, alegătorii resortisanți care se află în altă localitate decât cea de domiciliu își pot exercita dreptul de vot la orice secție de votare, fiind înscriși de către președintele BESV în listele suplimentare. Tot pe aceste liste pot vota și membrii BESV și persoanele însărcinate cu menținerea ordinii în secția de votare unde își desfășoară activitatea. De asemenea, alegătorii resortisanți care își exercită dreptul de vot prin intermediul urnei speciale și cei care se prezintă la vot și fac dovada cu actul de identitate că domiciliază în raza teritorială a secției de votare respective, însă, au fost omiși din lista electorală permanentă sau din copia de pe aceasta existentă la secția de votare, sunt înscriși în listele electorale suplimentare.

Aceste prevederi, cumulate cu ziua liberă oferită prin lege în data de 8 iunie, au generat un aflus de alegători care au votat în alte localități decât cea în care aveau domiciliul. Fie că erau doar în trecere prin altă localitate sau se aflau în concediu, s-a înregistrat un număr mare de alegători care au fost înscriși pe listele electorale suplimentare:

- județul Vrancea, localitatea Andreiașu de Jos, secția numărul 103: la ora 18:00 erau trecute 54 de persoane pe lista suplimentară. Observatorului APD i s-a spus că aceste persoane sunt turiști și muncitori zilieri;
- județul Dolj, localitățile Celaru, Dobrotești, Amărăștii de Sus: la cele trei secții de votare din cele trei localități s-au observat peste 50 de persoane înscrise în listele suplimentare;
- județul Ilfov, localitatea Chitila, secția numărul 20 și secția numărul 21: la cele două secții au votat 300 de alegători pe listele permanente și câte 200 de alegători pe listele suplimentare;
- județul Dâmbovița, localitatea Mătăsaru, secția numărul 290: din 173 de alegători, care au votat până la ora 14:00, 60 erau înscrși în listele suplimentare. La secția numărul 289, din 130 de alegători care votaseră până la ora 14:00, 55 erau înscrși pe listele suplimentare;
- județul Dâmbovița, localitatea Gura Fcii, secția numărul 246: din 500 de persoane care votaseră până la 14:00, 200 erau înscrise pe liste suplimentare;
- județul Ilfov, localitatea Cernica, secția numărul 103: pe lista suplimentară erau înscrise 150 de persoane.

Activitatea membrilor birourilor electorale ale secțiilor de votare

Deoarece în îndeplinirea atribuțiilor care le revin, membrii birourilor electorale exercită o funcție cu autoritate de stat, activitatea acestora a făcut obiectul multor reglementări în ultima perioadă. Cea dintâi obligativitate a membrilor BESV este exercitarea corectă și imparțială a funcției de membru al biroului electoral, nerespectarea acestei obligații atrăgând răspunderea juridică, civilă sau penală.

Tocmai această prevedere, însă, a fost nu de puține ori neglijată. Observatorii APD au semnalat cazuri în care membri ai BESV au avut un comportament departe de litera și spiritul legii:

- județul Iași, localitatea Iași, secția numărul 1: membri ai BESV au observat că un alt membru BESV trimitea SMS-uri cu datele persoanelor de pe lista permanentă care nu votaseră. A fost chemată Poliția pentru a lua măsuri. Membrul BESV acuzat a negat orice activitate în afara legii;
- județul Sibiu, localitatea Copșa Mică, secția numărul 182: candidați ai partidelor au cerut ca la închiderea secțiilor de votare să li se dea listele suplimentare, susținând că au sunat la BEJ și li s-a permis să primească listele suplimentare;
- județul Hunedoara, localitatea Lupeni, secția numărul 103: la deschiderea secției de votare, la numărarea buletinelor de vot, din primul pachet au lipsit 10 buletine de vot. Deși au fost numărate 1850 de buletine, nu a fost pusă ștampila de control a secției de votare pe toate buletinele de vot pentru că așa a dorit președintele BESV. Observatorul APD a făcut sesizare către BEJ.

IV.1.2. Încălcări ale legislației electorale

Atribuțiile privind măsurile necesare pentru ca alegerile să decurgă în bune condiții revin președintelui BESV. Jurisdicția acestuia se întinde și în afara localului de votare, în curtea acestuia, în intrările în curte, în jurul localului de vot, precum și pe străzi și în piețe publice până la o distanță de 500 de metri. Orice măsură dispusă de către președintele BESV se face publică prin afișare la loc vizibil, acesta putând solicita sprijinul mijloacelor de ordine necesare, asigurate de către primar și prefect, împreună cu reprezentanții Ministerului Administrației și Internelor.

Una dintre măsurile care intră în atribuțiile președinților BESV vizează situațiile în care se comercializează și se consumă băuturi alcoolice în incinta sau în perimetrul secției de vot. Prevederile legii impun ca între orele 7:00 și 21:00, în ziua votării, să se interzică comercializarea și consumul băuturilor alcoolice în perimetrul secției. Cu toate acestea, au existat cazuri de distribuire de băuturi alcoolice în ziua votării, în perimetrul secțiilor de votare. Spre exemplu, în județul Olt, localitatea Osica de Sus, secția numărul 269, la 10 metri de clădirea unde era amplasată secția de votare, se afla un bar unde se serveau băuturi alcoolice. Această situație a fost sesizată de către observatori APD și în județele Bistrița-Năsăud, Brăila, Dolj și Vrancea.

Dintre responsabilitățile membrilor BESV trebuie amintită și urmărirea corectitudinii operațiunilor pe care alegătorul le desfășoară în secția de votare, de la înmânarea actului de identitate și verificarea lui, a ștampilei cu mențiunea „VOTAT” și a buletinului de vot, până la introducerea buletinului de vot în urnă. După ce alegătorul își exprimă opțiunea, restituie ștampila primită pentru votare președintelui sau acelor membri ai BESV desemnați de către acesta. În acel moment, președintele sau un alt membru al BESV aplică pe actul de identitate al alegătorului ștampila cu mențiunea „VOTAT” și data scrutinului sau timbrul autocolant cu mențiunea „VOTAT” și data scrutinului. Prevederile legii instituie ca și contravenție neaplicarea ștampilei cu mențiunea „VOTAT” sau a timbrului autocolant pe actul de identitate. Mai mult, în această categorie intră și reținerea documentelor de identitate ale alegătorului, fără motive întemeiate, de către membrii BESV. Cu toate acestea, spre exemplu, în sectorul 2 din municipiul București, la secția de votare numărul 326, din incinta Liceului Cantemir Vodă, membrii BESV au uitat să aplice timbrul autocolant pe cărțile de identitate ale alegătorilor. Deși au remediat această situație de îndată ce au realizat greșeala, trebuie menționat că au existat alegători care și-au exprimat opțiunea de vot, dar al căror act de identitate nu a fost inscripționat conform legii.

Alte măsuri administrative care cad în sarcina BESV sunt cele referitoare la afișajul electoral și care se duc la îndeplinire de către primarul unității administrativ-teritoriale, de îndată ce i-au fost comunicate. În același timp, membrii BESV pot lua măsuri astfel încât nicio altă persoană să nu staționeze în locurile publice din zona de votare sau în localul de vot mai mult decât timpul necesar pentru votare. Excepție fac membrii biroului electoral al secției de votare - candidații și observatorii. Totodată, pe durata votării, persoanele aflate în secția de vot în calitate de membru al BESV, persoană însărcinată cu menținerea ordinii și de observator acreditat nu au voie să poarte ecusoane, insigne sau alte însemne de propagandă electorală.

O situație aparte o constituie continuarea campaniei electorale după termenul legal de încheiere a acesteia. Un asemenea caz a fost înregistrat în municipiul Brașov, unde postul local de televiziune RTT Brașov a continuat difuzarea de materiale cu caracter electoral inclusiv în ziua alegerilor. Astfel, între orele 10:00 și 12:00, în data de 7 iunie, postul amintit a difuzat emisiunea în direct „Secretele Brașovului”, în cadrul căreia au fost prezentate publicului opinii ale unor parlamentari brașoveni cu privire la susținerea candidatului PD-L pentru alegerile europene Dragoș David. Mai mult, încălcând Decizia Consiliului Național al Audiovizualului (CNA) nr. 391/2009, invitatul în cadrul emisiunii, primarul municipiului Brașov, a fost prezentat în calitate de președinte al PD-L filiala Brașov. Acest lucru a constituit un act de campanie electorală mascată.

Asociația Pro Democrația - Club Brașov a adresat o sesizare Consiliului Național al Audiovizualului (CNA), prezentând această încălcare a legislației electorale (Anexa 8). Decizia Consiliului a scos în evidență faptul că respectiva emisiune a încălcat prevederile legale privind regulile de desfășurare în audiovizual a campaniei electorale pentru alegerea membrilor din România în Parlamentul European. CNA a luat act de faptul că, în timpul emisiunii, a fost

prezentat un material realizat la secția de votare din comuna Sânpetru, județul Brașov, care cuprindea imagini cu personalități ale PD-L care votau și, de asemenea, că postul TV a transformat emisiunea de dezbateri într-una cu caracter electoral. Prin urmare, CNA a decis amendarea postului de televiziune local RTT cu suma de 5.000 RON. Decizia Consiliului poate fi consultată în Anexa 9.

IV. 1. 3. Persoane care votează deși nu au acest drept sau persoane care votează de mai multe ori

După cum am menționat anterior, problema listelor suplimentare a fost ridicată în multe cazuri din punct de vedere al corectitudinii și legalității înscrierii anumitor alegători pe aceste liste. Cu ocazia scrutinului din 7 iunie 2009, alegătorii resortisanți care în ziua votării se aflau în altă localitate decât cea de domiciliu și-au putut exercita dreptul de vot la orice secție de votare, fiind înscriși în listele electorale suplimentare. Aceeași prevedere s-a aplicat și alegătorilor care s-au prezentat la vot și au făcut dovada cu actul de identitate că domiciliază în raza teritorială a secției de votare respective, însă, au fost omiși din lista electorală permanentă sau din copia de pe aceasta existentă la secția de votare.

Conform reglementărilor legale, înscrierea cu bună știință a unui alegător în mai multe liste electorale permanente sau speciale, înscrierea în listele electorale a unor persoane fictive sau care nu au drept de vot, precum și refuzul de a permite alegătorului, care face dovada faptului că are dreptul, să voteze la secția la care se prezintă sunt contravenții. Prezentăm două cazuri în care cetățenilor fie li s-a permis să voteze deși nu aveau acest drept, fie au votat de mai multe ori. Astfel, în municipiul Iași, la secția numărul 36, un reprezentant mass-media acreditat a votat în altă secție decât cea la care era arondat, deși avea domiciliul în aceeași localitate. Reprezentantul PNL în BESV a sesizat faptul că acest lucru nu este legal, după ce votantul introdusese deja buletinul de vot în urnă. A fost anunțat BEJ, dar nu a existat posibilitatea anulării buletinului de vot. În județul Olt, localitatea Babiciu, alegătoarea Goarnă Liliana a votat în localitatea de domiciliu Scărișoara pe lista permanentă, după care a votat și în localitatea Babiciu, pe lista suplimentară. Cazul a fost preluat și de presa locală, femeia recunoscând că a cedat promisiunilor primarului din localitatea Scărișoara care i-a cerut să voteze de mai multe ori. Astfel de cazuri nu fac decât să ridice un nou semn de întrebare asupra corectitudinii procedurilor electorale.

IV. 1. 4. Nerespectarea prevederilor legale privind solicitarea urnei mobile

În ceea ce privește persoanele cu drept de vot care sunt netransportabile din motive de boală sau invaliditate, acestea trebuie să depună, cel târziu în prețuia alegerilor, o cerere scrisă plus copii ale unor acte medicale sau oficiale care să ateste imposibilitatea de deplasare la secția de votare. Președintele BESV poate dispune ca o echipă formată din cel puțin doi membri BESV să se deplaseze cu urna mobilă la locul unde se află alegătorul. Fiecare secție de votare are doar o urnă mobilă care se poate deplasa exclusiv în raza teritorială arondată respectivei secții.

Desigur că, în aceste cazuri, exercitarea dreptului de vot se face pe baza unui extras de pe lista electorală suplimentară, respectivele persoane trebuind să fie radiate din celelalte liste electorale existente la secție. Cu toate acestea, au existat cazuri în care fie dreptul la vot al persoanelor aflate în imposibilitatea de a se deplasa la secția de vot a fost ignorat, fie documentele prin care se solicita urna specială au creat suspiciune. Câteva dintre astfel de situații sunt enumerate mai jos:

- județul Brașov, localitatea Sânpetru: 60 de bolnavi internați în spitalul din localitate nu au putut vota deoarece nu au fost informați la timp în legătura cu procedura pentru solicitarea urnei mobile;
- județul Vrancea, localitatea Ploscuteni: la secția numărul 243 erau depuse 35 de cereri pentru urna mobilă, iar la secția numărul 244 erau depuse 21 de cereri pentru urna mobilă. Toate aceste cereri erau eliberate de către medicul Arghirescu Marius, conținând doar mențiunea „netransportabil”, fără a se menționa diagnosticul;

- județul Teleorman, comuna Pietroșani: în data de 6 iunie au fost depuse la BESV 100 de cereri pentru urna mobilă, tipărite la calculator și doar semnate, eliberate de către același medic de familie. Au fost sesizați președinții BESV și BEJ asupra acestui fapt.

IV. 1. 5. Probleme cauzate de lipsa unor reglementări legale clare

Transportarea alegătorilor la secția de votare cu mijloace de transport aparținând unor partide politice/candidați.

Asigurarea transportului alegătorilor către secțiile de votare a fost, din nou, o activitate mai mult decât vizibilă și la aceste alegeri. Dacă în cazul scrutinului pentru alegerea membrilor Camerei Deputaților și Senatului României din noiembrie 2008, APD trăgea un semnal de alarmă privitor la deplasarea organizată a alegătorilor către secții de votare, se impune, încă o dată, aceeași mențiune.

Observatorii APD au semnalat cazuri în care diverse autoturisme purtând însemne ale unor partide politice sau inscripționate cu mesaje de îndemnare a alegătorilor la vot staționau în perimetrul secțiilor de votare sau transportau votanți către secții. Așa cum APD a menționat și în cazul precedentelor scrutine, aceste activități rămân, în continuare, nereglementate în cadrul legislativ. Fără a putea indica, însă, cu exactitate numărul de votanți influențați prin această metodă, sunt necesare măsuri pentru a evita situații în care astfel de activități pun sub semnul întrebării legitimitatea și legalitatea voturilor exprimate de către alegătorii transportați în mod organizat la urne. Suspiciunile de fraudare a scrutinului vin în directă legătură cu abordarea rezultatului acestor alegeri prin prisma corectitudinii modului de desfășurare.

În unele cazuri de transport al alegătorilor la secțiile de votare, sesizate de către observatorii APD, au fost implicate autoturisme aparținând chiar instituțiilor autorităților publice locale. În cele ce urmează, sunt prezentate câteva dintre situațiile menționate:

- județul Brașov, localitatea Zizin, secția numărul 444: cu autoturismele cu numerele de înmatriculare BV 29 NOR și B 67 MWY au fost transportate 32 de persoane, care au votat pe listele suplimentare. S-a făcut sesizare către președintele BESV și s-a chemat Poliția;
- județul Ilfov, localitatea Măgurele, secția numărul 26 și secția numărul 27: cinci autoturisme cu aproximativ 20 de persoane au venit și au votat în masă pe listele suplimentare. Numerele de înmatriculare ale autoturismelor sunt B 46 KHJ, B 79 XVI, B 95 ELG, B 28 HKC și NEA 942 V;
- județul Argeș, localitatea Merișani, secția numărul 353: șoferul primăriei din Merișani a transportat cu autoturismul instituției alegători aparținând comunității rromice;
- municipiul București, sector 5: lângă secția de votare din incinta liceului „Viilor” a staționat un microbuz cu însemnul „Alegeri europarlamentare”. Microbuzul a plecat după intervenția jandarmilor, care, ulterior discuțiilor avute cu observatorul APD, au primit ordine să noteze numerele de înmatriculare ale autovehiculelor și să oblige șoferii să părăsească locul.

Problemele identificate cu ocazia observării scrutinului din 7 iunie nu au constituit noutăți pentru observatorii APD. Des întâlnite și cu ocazia scrutinelor din 2008, marea majoritate a sesizărilor a vizat probleme legate de existența mijloacelor de propagandă electorală în imediata apropiere a secțiilor de votare, transportul alegătorilor organizat către urne, comercializarea și consumul de băuturi alcoolice în perimetrul secțiilor, precum și nerespectarea prevederilor legale privind exercitarea dreptului la vot cu urna mobilă. O situație specială au constituit-o listele suplimentare, care au fost, în unele localități, utilizate pentru mai mulți votanți decât cei înscrși în listele electorale permanente. APD a atras atenția asupra acestor aspecte în comunicatele de presă transmise în ziua alegerilor (Anexa 10).

Deși problemele au fost similare celor din scrutinele anterioare, modul de rezolvare, însă, a diferit. Pornind de la președinți de BESV care au refuzat să dispună înlăturarea afișelor electorale de pe zidul clădirii unde se afla secția de votare, până la membrii BESV care își informau colegii de partid care dintre alegătorii de pe listele permanente nu au votat, observatorii APD au subliniat atât neacoperirea de către legislație a unor aspecte ale organizării și desfășurării procesului electoral, cât și lipsa unității legislației electorale.

Cauzate de către aspectele menționate anterior, votul pe listele suplimentare și în altă localitate decât cea de domiciliu și transportul alegătorilor în masă la urne sunt doar două dintre activitățile la limita legii asupra cărora APD atrage, și de această dată, atenția. Problemele semnalate de către observatori au fost înregistrate atât în zonele rurale, cât și în cele urbane.

IV. 2. Cetățeni-observatori

Alegerile europene din 7 iunie 2009 au reprezentat un nou prilej pentru Asociația Pro Democrația de a se apropia de nevoile cetățenilor care au participat la procesul de votare. Acest lucru a fost posibil și de această dată prin intermediul liniei telefonice gratuite, Tel Verde - 0800 070 100, disponibilă pe tot parcursul zilei de votare. Și de această dată, sesizările primite ne-au ajutat să conturăm cadrul general al procesului electoral. Le mulțumim pe această cale tuturor celor care ne-au sunat și sperăm, de asemenea, că informațiile pe care le-am oferit celor care aveau nevoie au reușit să-i ajute să participe la votul pentru alegerile europene.

IV. 2. 1. Tel Verde

Lina telefonică gratuită 0800 070 100 a devenit în ultimii doi ani unul dintre principalele instrumente prin care Asociația Pro Democrația interacționează direct cu cetățenii interesați să sesizeze neregulile observate în ziua votării sau care au nevoie de informații suplimentare. APD a fost de altfel și prima organizație neguvernamentală din România care a folosit acest mijloc de comunicare directă cu cetățenii în ziua alegerilor. Tel Verde a fost activat prima dată pe 19 mai 2007, data referendumului pentru demiterea președintelui României Traian Băsescu. Numărul gratuit 0800 070 100 a fost folosit de APD pentru a doua oară tot în 2007, la primul scrutin românesc pentru desemnarea reprezentanților din România în Parlamentul European. Tel Verde a fost solicitat intens și cu ocazia celor două tururi de scrutin ale alegerilor locale din 1 și 15 iunie 2008. Și desemnarea reprezentanților în Camera Deputaților și Senat pe 30 noiembrie 2008, pe baza unei noi legislații electorale, a întărit rolul Tel Verde ca mijloc eficient de informare al cetățenilor nelămuriți de prevederile legale.

Frecvența crescută a proceselor electorale din ultimii doi ani, dese schimbări legislative și inexistența unor campanii guvernamentale de informare a cetățenilor au crescut nedumeririle cetățenilor, acest lucru reflectându-se în întrebările adresate operatorilor Tel Verde, cu fiecare ocazie când linia a fost activată.

Și pe 7 iunie 2009, numărul 0800 070 100 a fost disponibil gratuit între orele 06:00 și 22:00 pentru rețelele Romtelecom, Orange și Vodafone. Încă o dată, cei care ne-au sunat ne-au furnizat informații importante cu privire la neregulile sesizate în secțiile de votare în toată țara. Cetățenii au sesizat cel mai frecvent:

- Suspiciunile de turism electoral, prin prezența unui număr ridicat de alegători pe listele suplimentare în special în zonele rurale, și prin observarea unor mijloace de transport care aduceau la secțiile de votare grupuri organizate de alegători din alte localități;
- Continuarea campaniei electorale în ziua votării, după depășirea termenului legal, prin distribuirea de materiale promoționale sau trimiterea de mesaje

pe Internet sau pe telefonul mobil;

- Nereguli în listele electorale permanente;
- Nereguli în folosirea urnei mobile;
- Implicarea unor persoane neautorizate în procesul de votare;
- Intrarea a două sau mai multe persoane în cabina de vot;
- Distribuirea de băuturi alcoolice în apropierea secțiilor de votare.

Cei care ne-au sunat au dat dovadă și de această dată de simț civic și de spirit de observație deoarece sesizarea cea mai frecventă a fost chiar suspiciunea de turism electoral, aspect semnalat și de observatorii APD, de reprezentanții mass-media și ai partidelor politice.

Cele mai multe solicitări de informații suplimentare și nelămuriri au vizitat posibilitatea de a vota în orice secție de votare, pe baza listelor suplimentare, mai puțin în cazul cetățenilor care în ziua votului se găseau în localitatea de domiciliu. O altă situație care a împiedicat în special alegătorii în vârstă să își exercite dreptul la vot a fost schimbarea prevederilor legislative privind folosirea urnei mobile. Legislația în vigoare la aceste alegeri europene, prezentată în primul capitol al acestui raport, stabilește că solicitările pentru folosirea urnei mobile trebuie transmise BEJ cu cel puțin 24 de ore înaintea votului. Dezinformarea cetățenilor i-a împiedicat și de această dată pe mulți dintre ei să își exercite dreptul constituțional la vot. Lipsa și necesitatea stringentă a campaniilor de informare a fost evidentă și în cazul persoanelor care nu știau dacă un buletin de vot fără ștampila de control a secției de votare este valid și nu au sesizat pe loc membrii BESV.

IV. 2. 2. Promovarea Tel Verde și colaborarea cu mass-media

Linia Tel Verde nu ar fi devenit atât de importantă și eficientă fără sprijinul mass-media. Asociația Pro Democrația își exprimă pe această cale recunoștința pentru colaborarea și bunăvoința partenerilor săi tradiționali. Din radio ne-au susținut Societatea Română de Radiodifuziune prin: Radio România Actualități, Radio București, Antena Satelor, Radio Cluj, Radio Constanța, Radio Iași, Radio Oltenia Craiova; Radio France International.

Tel Verde a fost și de această dată prezent la TV prin bunăvoința Realitatea Tv și Antena 3. Numărul 0800 070 100 a fost promovat online, și de această dată prin sprijinul HotNews, Evenimentul Zilei, Ziare.ro, Agerpres, Știri ONG.

V. Concluzii și recomandări

Slab promovate la nivel național și insuficient înțelese de cetățenii români, alegerile europene din 7 iunie 2009 lasă în urmă amintirea vagă a unui proces electoral marcat de mesaje politice reciclate și nepotrivite, dar și rezultatele foarte bune obținute de așa ziii „candidați exotici”. Considerate de actorii politici românești doar un test și o paradă de forțe și coaliții, scrutinul din 7 iunie a fost perceput ca o repetiție generală pentru mobilizarea filialelor locale de partid și pentru testarea preferințelor unui electorat neîncrezător și dezinteresat în vederea pregătirii partidelor pentru alegerile prezidențiale din toamna acestui an. Prezența scăzută la vot din România nu este singulară la nivel european, în majoritatea noilor state membre UE înregistrându-se niveluri ridicate de absentism. Dar, dincolo de efectele crizei economice la nivel european și alienarea cetățenilor europeni față de instituția care îi reprezintă peste propriului stat, nepăsarea românilor are cauze înscrise adânc în memoria colectivă a proceselor electorale care au avut loc în ultimii 18 ani.

Absenteismul devine și de această dată marele câștigător al alegerilor, legitimând insatisfacția românilor față de actuala clasă politică și dezinformarea generală a cetățenilor. În absența unei campanii electorale concentrată într-adevăr pe mesajul Parlamentului European și pe rolul său în uniunea celor 27 de state de membre, cetățenii români au ales să nu meargă la vot. Situație care a ușurat fără doar și poate sarcina partidelor politice și a candidaților independenți de câștiga voturile necesare unui mandat european. În ciuda unei îngrijorări simulate de multe ori fără precizie pentru dezinteresul alegătorilor, candidații nu au făcut eforturi vizibile pentru informarea cetățenilor sau măcar pentru transmiterea unui mesaj electoral concentrat pe teme europene. Campania electorală slabă, purtată în mass-media doar la nivelul unor tatonări ante-prezidențiale, nu a convins și a accentuat, dacă mai era cazul, fenomenul de alienare a cetățeanului român cu drept de vot, dar fără intenția de a și-l exercita. Aceasta este de altfel și concluzia sondajului realizat de CCSB, la comanda APD, cu puțin timp înainte de alegeri și prezentat pe larg în paginile anterioare. Mai mult de jumătate dintre români cred că alegerile sunt fraudate. Devine astfel clar că ne aflăm pe marginea unui punct din care nu mai există cale de întoarcere dacă nu sunt luate măsuri rapide și eficiente, fără miză electorală.

Cadrul legislativ permisiv și neactualizat corespunzător reprezintă cel mai mare neajuns al proceselor electorale derulate până în prezent. Suspiciunile și numeroasele sesizări privind turismul electoral la alegerile europene au demonstrat încă o dată ineficiența măsurilor de control în vigoare. Nici diferența foarte mare dintre voturile din mediul urban – 20,40% și mediul rural – 36,56% sau numărul foarte mare al celor înscriși pe listele suplimentare nu a îngrijorat peste măsură autoritățile române. Metodele de siguranță învechite cum sunt timbrele autocolante nu pot garanta corectitudinea votului, la fel cum lipsa de profesionalism a membrilor birourilor electorale ale secțiilor de votare sunt sursa unor nereguli mult prea dese în ziua de referință.

În acest context, Asociația Pro Democrația recomandă:

Introducerea votului prin corespondență, anticipat și electronic

Considerăm ca este necesară îmbunătățirea urgentă a cadrului legislativ prin includerea unor opțiuni moderne de vot cum ar fi votul anticipat prin corespondență, și votul electronic. Aceste metode sunt folosite cu succes în democrații ca Statele Unite ale Americii sau Marea Britanie și permit cetățenilor care, din diverse motive, nu se pot afla în localitatea de domiciliu sau reședință la data alegerilor să își exercite dreptul constituțional la vot.

Asociația Pro Democrația recomandă implementarea unui proiect pilot, în câteva orașe mari din România, de folosire a votului electronic cu ocazia alegerilor pentru desemnarea reprezentanților României în Parlamentului European din 14 iunie 2009 pentru a stabili cât se poate clar care sunt beneficiile și limitele acestui sistem în România. De asemenea, înregistrarea electronică a votanților într-un sistem național, care să avertizeze în timp real momentul în care o persoană dorește să voteze a doua oară este o măsură care se impune pentru limitarea tentativelor de fraudare prin utilizarea votului multiplu.

Introducerea efectivă și utilizarea cărții de alegător

Utilizarea efectivă a cărții de alegător, care a fost distribuită doar parțial și niciodată folosită reprezintă o soluție simplă și la îndemână, având în vedere că ea există deja, pentru asigurarea corectitudinii alegerilor și eliminarea suspiciunilor de vot multiplu. Spre deosebire de cartea de identitate, cartea de alegător permite aplicarea pe verso, pe suport de hârtie, a ștampilei cu inscripția votat, dispărând astfel posibilitatea de dezlipire a timbrului autocolant.

Reglementarea campaniei electorale

Asociația Pro Democrația subliniază necesitatea adoptării unor măsuri clare pentru reglementarea modului de desfășurare a campaniilor electorale. Folosirea campaniilor negative de către unii candidați nu reușește decât să crească nemulțumirea și neîncrederea generală a electoratului față de clasa politică.

Depolitizarea Biroului Electoral Central

Asociația Pro Democrația a atras atenția în nenumărate rânduri asupra necesității depolitizării BEC. Prezența reprezentanților partidelor politice în componența BEC nu poate garanta obiectivitatea sau corectitudinea Deciziilor și Hotărârilor luate de această instituție. APD recomandă înlocuirea BEC cu o instanță de contencios electoral și desemnarea Autorității Electorale Permanente ca singura instituție responsabilă cu organizarea alegerilor și prevederea clară în lege a atribuțiilor acestei instituții.

Îmbunătățirea cadrului legislativ privind sancțiunile și aplicarea lor în următoarele cazuri: transportul alegătorilor la urne de către reprezentanți ai partidelor politice; folosirea mitei și a pomenilor electorale; votul multiplu; participarea persoanelor neautorizate la procesul de vot; folosirea resurselor publice, materiale, umane și financiare, pentru finanțarea campaniilor electorale; continuarea campaniei electorale în ziua votului.

Precizări privind persoanele acreditate

Având în vedere multiplele situații din țară sesizate de APD privind persoane din cadrul administrației publice locale sau centrale care au fost acreditate ca observatori ai unor organizații neguvernamentale, solicităm: renunțarea la prevederea limitativă a acreditării doar la nivelul unui județ sau sector în cazul municipiului București; Interzicerea acordării de acreditare persoanelor care fac parte din sistemul administrației publice centrale sau locale ca observatori ai organizațiilor neguvernamentale sau mass-media.; interzicerea acordării de acreditare persoanelor care sunt rude de gradul întâi cu candidații.

Crearea unui corp profesionist de președinți ai birourilor electorale ale secțiilor de votare

Asociația Pro Democrația recomandă stabilirea unor reglementări privind desemnarea președinților birourilor electorale ale secțiilor de votare (de exemplu, unde se face anunțul de înscriere pentru poziția de președinte); stabilirea unui sistem de evaluare a activității președinților birourilor electorale ale secțiilor de votare (în baza proceselor verbale completate, a sesizărilor înregistrate în secția de votare etc); verificarea listei de persoane propuse a fi președinți ai secțiilor de votare de către AEP, în baza evaluării prestației acestora la scrutinele anterioare; continuarea demersului de informare a acestora anterior procesului electoral, astfel încât aceștia să poată ști exact care sunt reglementările specifice fiecărui tip de scrutin și activitățile pe care le au de realizat.

Realizarea unor ample campanii de informare

Dezinteresul cetățenilor pentru vot este cauzat și de lipsa unor campanii eficiente de informare. Mulți dintre cetățenii care merg la vot nu cunosc suficiente informații legate de procesul electoral, iar majoritatea celor care aleg să nu voteze cunosc prea puțin rolul acelor instituții ai căror reprezentanți trebuie să îi desemneze.

Anexe

Nr. 110/e / B.E.C./P.E./ 2009
Data 02.06.2009

BIROUL ELECTORAL CENTRAL
PENTRU ALEGEREA MEMBRILOR DIN ROMÂNIA ÎN PARLAMENTUL EUROPEAN
DIN ANUL 2009

Str. Ion Câmpineanu nr.28 (Sala Palatului), Sector 1 București
Tel: 021 318 86 41; 021 318 86 46; 021 318 86 39
Fax: 021 318 86 42; 021 318 86 31; 021 318 86 38; 021 318 86 33; 021 318 86 34
www.bec2009pe.ro

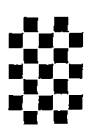
Către,

ASOCIAȚIA PRO DEMOCRAȚIA
Doamnei IRINA BUJDER
Director adjunct

Urmare a adresei dumneavoastră, transmisă Biroului Electoral Central și înregistrată sub nr.140/C/BEC/PE/2009, prin care ați solicitat reglementarea regimului captării imaginilor în sala de vot de către alegători, la alegerile pentru membrii din România în Parlamentul European, vă comunicăm că aceasta a fost analizată în ședința Biroului Electoral Central din data de 01.06.2009, fiind respinsă.

Cu stimă,

PREȘEDINTE,
Judecător **Alixandri Vasile**

CONSILIUL NAȚIONAL AL AUDIOVIZUALULUI

Autoritate publică autonomă

București, ROMÂNIA

Bd. Libertății nr.14, sector 5, cod 050706

Tel: (004)021-305.53.56 Fax: (004)021-305.53.54

WWW.CNA.RO

e-mail: cna@cna.ro

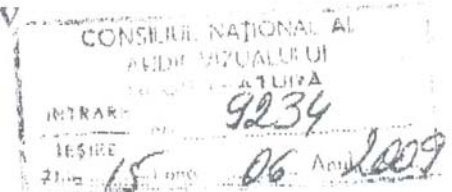
Către,

ASOCIAȚIA PRO DEMOCRAȚIA BRAȘOV

Tel/fax: 0268/410.192; 0350/401.785

În atenția,

**Domnul PREȘEDINTE
BOGDAN LAZĂR**

Întrunit în ședință publică în ziua de 11 iunie 2009, Consiliul Național al Audiovizualului a analizat raportul întocmit de Serviciul Inspecție ca urmare a reclamației înregistrate cu nr. 8882/07.06.2009.

A fost analizat modul în care a fost reflectată, în emisiunile de știri și de dezbateri, difuzate în perioada 08.05-06.06.2009, activitatea de campanie electorală a candidaților pentru alegerea membrilor din România în Parlamentul European, de către postul rtt., cât și emisiunea "Secretele Brașovului" difuzată duminică 07 iunie 2009.

Membrii Consiliului au constatat că radiodifuzorul S.C. RADIOTELEVIZIUNEA TRANSILVANIA S.R.L. a încălcat prevederile art. 3, art. 5 alin. (4) lit. a) și b) din Decizia nr. 391/2009 privind regulile de desfășurare în audiovizual a campaniei electorale pentru alegerea membrilor din România în Parlamentul European.

S-a constatat că în perioada monitorizată, în cadrul emisiunilor de dezbateri electorale difuzate de postul rtt, nu a fost asigurată, în mod echitabil și imparțial, reflectarea desfășurării campaniei electorale pentru alegerile în Parlamentul European, după cum urmează:

- în cadrul emisiunilor de dezbateri electorale difuzate în perioada 08-17 mai 2009 nu a asigurat, în mod echitabil, prezența tuturor competitorilor electorali fapt pentru care a fost sancționat cu somație publică

- în perioada 18-24.05.2009 a continuat să creeze un dezechilibru evident, în sensul că, în emisiunile de dezbateri electorale timpul alocat reprezentanților PSD+PC a fost de 2 ore și 2 minute (17,97 %), a reprezentanților PD-L a fost de 4 ore, 56 minute și 22 secunde (43,66 %), ai PNL a fost de 2 ore, 44 minute și 3 secunde (24,24 %); în aceeași perioadă reprezentanții PNȚCD au fost prezenți timp de 43 minute și 39 secunde (6,43 %) și Forța Civică timp de 52 de minute și 15 secunde (7,70 %), iar alți competitori electorali nu au participat la nicio emisiune de dezbateri electorale (ex: UDMR, PRM, candidații independenți);

- s-a constatat un dezechilibru evident în ceea ce privește numărul de participări în emisiunile de dezbateri electorale și în perioada 25-31.05.2009 în sensul că în cadrul acestora, reprezentanții PSD+PC au fost prezenți timp de 1 oră, 19 minute și 30 de secunde (26,95 %), reprezentanții PD-L - 2 ore și 13 minute (45,08 %), iar cei ai PNL - 1 oră, 22 minute și 30 de secunde (27,97 %), în timp ce reprezentanții altor competitori electorali nu au avut nicio apariție în cadrul acestor emisiuni (UDMR, PRM, PNȚCD, FORȚA CIVICĂ, candidații independenți);

- în emisiunile de dezbateri electorale difuzate în perioada 01-06.06.2009 au fost prezenți numai reprezentanții PSD+PC al căror timp alocat a fost de 22 de minute și 30 de secunde (10,95 %) și cei ai PD-L - 3 ore și 3 minute (89,05 %), în timp ce alți competitori electorali (PNL, UDMR, PRM, PNȚCD, FORȚA CIVICĂ și candidații independenți) nu au participat la nicio emisiune de dezbateri electorale.

Față de aceste aspecte, Consiliul a constatat că radiodifuzorul nu a respectat prevederile art. 3 din Decizia C.N.A. nr. 391/2009, dispoziții care prevăd că radiodifuzorii publice și privați sunt

Nr. 47 / 7 iunie 2009

Sesizare

În atenția: Domnului Răsvan Popescu
Președinte
Consiliul Național al Audiovizualului

Stimate domnule Președinte,

Asociația Pro Democrația club Braşov vă supune atenției încălcarea de către postul local de televiziune RTT Braşov a Deciziei CNA nr. 391/2009 în următoarea situație:

Postul local de Televiziune RTT Braşov a difuzat în data de 7 iunie 2009, emisiunea în direct „Secretele Braşovului” (între orele 10.00- 12.00) în cadrul căreia au fost prezentate opinii ale unor parlamentari PDL de Brasov in sustinerea candidatului PDL Dragos David, aflat pe lista PDL pentru alegerile europarlamentare. Candidatul a fost prezentat in timp ce vota, fiind singura persoana a carei imagine in timp ce vota a fost prezentata. Totodată, menționăm că invitatul in cadrul emisiunii, primarul Brasovului George Scripcaru, era prezentat drept „presedintele PDL Brasov” , fapt ce, in opinia noastra reprezinta un act de campanie electorala mascata.

Vă rugăm să analizați acest caz, și să dispuneți măsurile ce se impun în această situație.

Cu respect,
Bogdan Lazar
Președinte
Asociația Pro Democrația club Braşov

obligați să asigure reflectarea desfășurării campaniei electorale, cu respectarea principiilor echității, echilibrului și imparțialității.

Principiile enunțate presupun ca toți candidații și competitorii electorali să fie prezenți în mod echilibrat în emisiuni de dezbateri electorale, pentru că numai în acest fel publicul poate cunoaște programele politice ale acestora și activitățile de campanie electorală, putând vota în cunoștință de cauză.

În aceste condiții, au fost încălcate și dispozițiile art. 5 alin. (4) din Decizia nr. 391/2009, normă care instituie regula repartizării timpilor de antenă oferii competitorilor electorali.

Analizând raportul cu privire la emisiunea „Secretele Brașovului”, difuzată în ziua de duminică, 07 iunie 2009, de postul rtt, membrii Consiliului au constatat că radiodifuzorul a încălcat dispozițiile art. 17 din Decizia nr. 391/2009 privind regulile de desfășurare în audiovizual a campaniei electorale pentru alegerea membrilor din România în Parlamentul European.

S-a constatat că postul rtt a difuzat în intervalul orar 10.00-12.00, emisiunea de dezbateri „Secretele Brașovului”. Realizatorii emisiunii au fost domnii Doru Dima și Gabriel Brătucu, iar invitatul emisiunii a fost dl. George Scripcaru – primarul municipiului Brașov.

În timpul emisiunii a fost prezentat un material realizat la secția de votare din comuna Sânpetru, jud. Brașov, material ce a cuprins imagini cu personalități ale Partidului Democrat-Liberal care votau.

Având în vedere faptul că normele din domeniul audiovizualului interzic difuzarea emisiunilor electorale cu 24 de ore înainte de începerea votării și până la închiderea urnelor, membrii Consiliului au constatat că radiodifuzorul a transformat emisiunea de dezbateri difuzată în ziua de duminică, 07 iunie 2009, între orele 10.00-12.00, într-o emisiune cu caracter electoral, întrucât în cadrul acesteia au fost prezentați o serie de oameni politici care au votat din partea PD-L-ului, fapt interzis de normele privind desfășurarea campaniei electorale.

Potrivit art. 1 alin. (1) din actul normativ invocat, campania electorală pe posturile de radio și de televiziune, publice și private, „se încheie în ziua de 6 iunie, ora 7.00”.

Or, emisiunea „Secretele Brașovului”, în care a fost constatată încălcarea dispozițiilor legale, a fost difuzată în ziua de duminică, 07 iunie 2009, începând cu ora 10.00, moment ulterior încheierii campaniei electorale pe posturile de radio și de televiziune, publice și private.

În aceste condiții, Consiliul apreciază că postul de televiziune rtt avea obligația de a respecta regulile de desfășurare în audiovizual a campaniei electorale pentru alegerea membrilor din România în Parlamentul European stabilite prin Decizia nr. 391/2009.

Față de aceste aspecte, Consiliul a decis amendarea radiodifuzorului S.C. RADIOTELEVIZIUNEA TRANSILVANIA S.R.L. cu suma de 5.000 lei pentru încălcarea dispozițiilor art. 3, art. 5 alin. (4) lit. a) și b) și ale art. 17 din Decizia nr. 391/2009 privind regulile de desfășurare în audiovizual a campaniei electorale pentru alegerea membrilor din România în Parlamentul European.

PREȘEDINTE C.N.A.

RĂSVAN POPESCU

**Către: Comisia de administrație publică, amenajarea teritoriului și echilibru ecologic
a Camerei Deputaților
Comisia juridică, de disciplină și imunități a Camerei Deputaților**

Stimați membri ai Camerei Deputaților,

Ne adresăm dumneavoastră pentru a vă solicita modificarea prevederilor care amenință corectitudinea alegerilor pentru Parlamentul European, prevederi prezente în Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 11/2009 pentru modificarea și completarea Legii nr. 33/2007 privind organizarea și desfășurarea alegerilor pentru Parlamentul European. Proiectul de Lege privind aprobarea Ordonanței de Urgență a Guvernului (PLx235/2009) se află pe ordinea de zi a comisiilor permanente din care faceți parte, pentru raport, în această săptămână.

Vă rugăm să aveți în vedere, în special, articolul 1, punctul 35 din OUG nr. 11/2009, prin care este modificat articolul 25 din Legea nr. 33/2007 privind organizarea și desfășurarea alegerilor pentru Parlamentul European. Acest articol conține prevederi care afectează grav posibilitatea reprezentanților presei și ai organizațiilor neguvernamentale de a observa în bune condiții procesul de votare pentru Parlamentul European.

Dorim să vă aducem în atenție o serie de probleme care afectează legalitatea și legitimitatea Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 11/2009 și care favorizează creșterea alarmantă a riscului de fraudă electorală:

1. Conform art. 1, punctul 35 alin (11) din OUG nr. 11/2009: „persoanele acreditate pot staționa numai în spațiul stabilit în acest sens în sala de votare de către președintele biroului electoral al secției de votare.” Astfel reprezentanții mass-media și observatorii acreditați de organizațiile neguvernamentale nu vor putea observa o serie de fraude strecurate în operarea cu listele electorale, legate de identitatea alegătorilor și de numărul de buletine de vot înmânate unui alegător.
2. OUG nr. 11/2009 a fost adoptată de guvern în mod ocult, fără consultarea factorilor interesați: parteneri sociali, organizații neguvernamentale ale mass-media, organizații care au ca scop apărarea democrației și a drepturilor omului. Așadar nu au fost respectate prevederile Legii nr. 52/2003 privind transparența decizională în administrația publică, iar în aceste condiții actul normativ este ilegal și adoptat ilegal.
3. Art. 1, punctul 35 alin (11) din OUG nr. 11/2009 reia Decizia nr. 47 a Biroului Electoral Central (BEC) care a organizat alegerile parlamentare din 30 noiembrie. Decizia a determinat și la momentul respectiv un puternic conflict între instituția publică emitentă, pe de o parte, mass-media și organizațiile neguvernamentale, de

Bd. Maresal Averescu 17, Complexul de Servicii Sociale Sf. Ecaterina,
pavilion 7, etaj 3, sector 1
Bucuresti, România
Tel.: (+4021) 222 82 45

Tel/Fax: (+4021) 222 82 54
E-mail: apd.bucuresti@apd.ro
Web: <http://www.apd.ro>

cealaltă parte. După inițierea unei acțiuni în justiție, pentru ameliorarea situației BEC a emis o nouă decizie, care preciza că locul rezervat în sala de votare reprezentanților presei și observatorilor trebuie să ofere vizibilitate maximă.

4. În ceea ce privește OUG nr. 11/2009 situația este și mai gravă decât în cazul Deciziei nr. 47 a BEC, pentru că prevederea abuzivă este inclusă în textul unui act normativ și va afecta negativ toate scrutinele viitoare. Pentru a evita asemenea intervenții ulterioare pentru remedierea parțială a unei probleme în textul actului normativ, credem că eliminarea din start a prevederii abuzive este cea mai bună soluție procedurală și cea mai legitimă decizie.

Facem apel la dumneavoastră, în calitate de membri ai comisiilor permanente de administrație publică, amenajarea teritoriului și echilibru ecologic, respectiv juridică, de disciplină și imunități, pentru amendarea prevederilor abuzive, care limitează libertatea de informare și de exprimare a jurnaliștilor și reprezentanților ONG cu privire la o chestiune esențială pentru democrația și statul de drept din România și anume corectitudinea procesului electoral.

Nu mai este permis ca la 20 de ani de la schimbarea regimului și trecerea la politică democratică să punem sub semnul întrebării respectarea a ceea ce este esențial pentru democrație: alegerile libere și corecte.

Cu deosebită considerație,

| Asociația Pro Democrația (APD), alături de

Active Watch - Agenția de Monitorizare a Presei (AMP),
Asociația Femeilor Jurnaliste din România – ARIADNA,
Asociația pentru Promovarea și Protejarea Libertății de Exprimare (APPLE),
Asociația Jurnaliștilor din România (AJR),
Asociația Profesioniștilor de Presă Cluj (APPC),
Asociația Presei Locale PRESMAR Maramureș,
Asociația Patronală a Editorilor Locali (APEL),
Centrul Român pentru Jurnalism de Investigație (CRJI),
Centrul pentru Jurnalism Independent (CJI),
Convenția Organizațiilor de Media (COM),
Federația Română a Jurnaliștilor MediaSind, Liga Jurnaliștilor Sibiu (LJS),
Societatea Jurnaliștilor Dunărea de Jos (SIDJ),
Uniunea Jurnaliștilor Maghiari din România (UJMR)

Bd. Maresal Averescu 17, Complexul de Servicii Sociale Sf. Ecaterina,
pavilion 7, etaj 3, sector 1
Bucuresti, România
Tel.: (+4021) 222 82 45

Tel/Fax: (+4021) 222 82 54
E-mail: apd.bucuresti@apd.ro
Web: <http://www.apd.ro>

asociația pro democrația

Sondaj de opinie Percepția fraudei electorale

Mai 2009

Metodologie

Universul cercetării

Populația adultă, neinstituționalizată a României

Volumul eșantionului

1.205 persoane

Tipul eșantionului

Eșantion multistadial cluster cu selecție probabilistă a persoanelor.

Cercetarea a fost realizată folosind tehnica sondajului de opinie pe bază de chestionar administrat la domiciliul persoanelor intervievate pentru 50% din eșantion prin telefon și pe baza metodei CATI prin telefon pentru restul de 50%.

Reprezentativitate

Eșantionul este reprezentativ pentru populația adultă neinstituționalizată a României cu o eroare tolerată de **2.2%**, la un nivel de probabilitate de 95%.

Validare

Eșantionul a fost validat pe baza datelor INS din Anuarul Statistic 2007 și a recensământului populației din 2002.

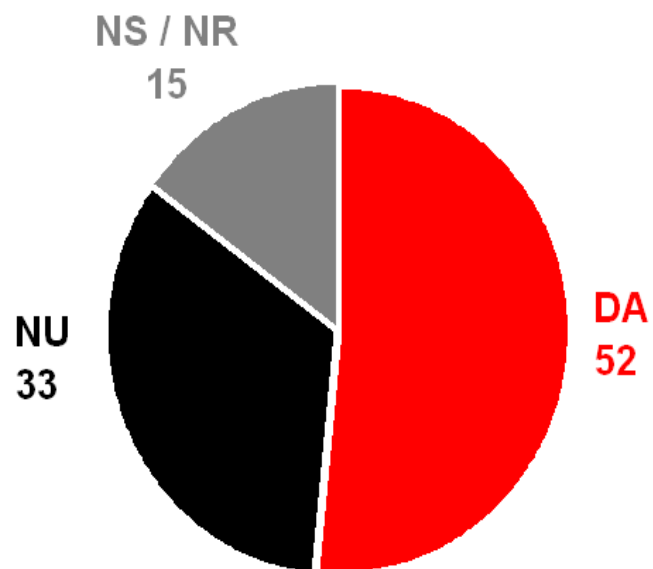
Perioada

24 - 27 mai 2009

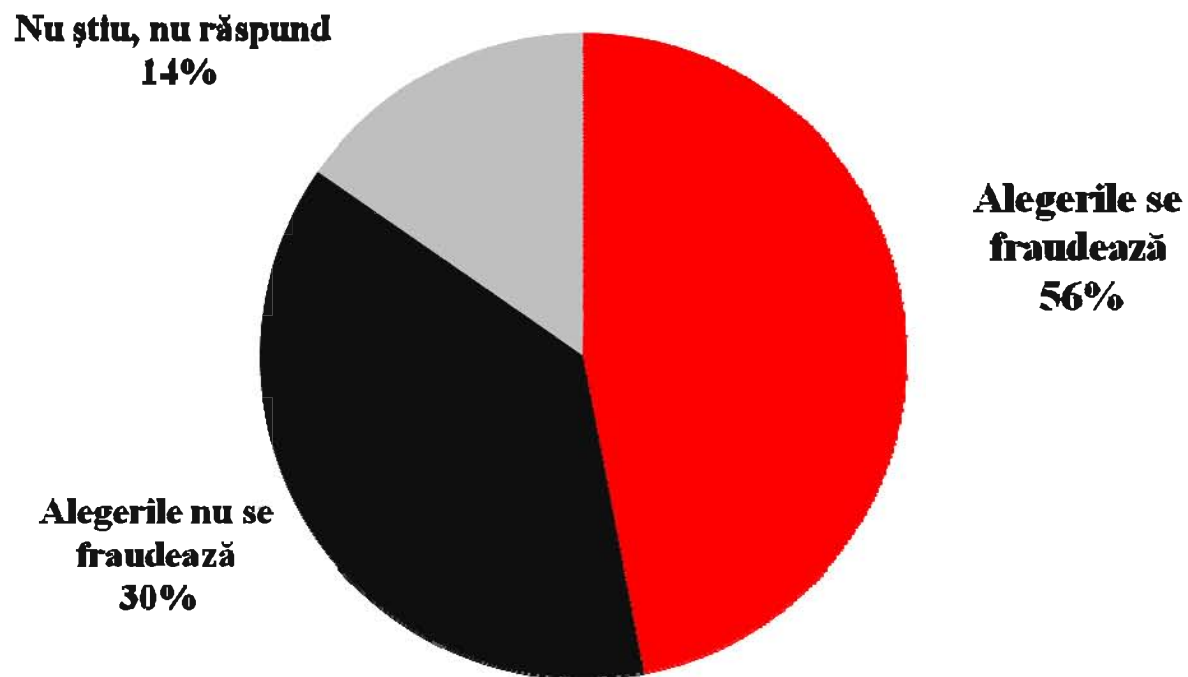
Sondaj realizat de CCSB (Compania de Cercetare Sociologică și Branding) la comanda Asociației Pro Democrația

Percepția fraudei electorale

Dvs credeti ca in Romania se fraudeaza alegerile?

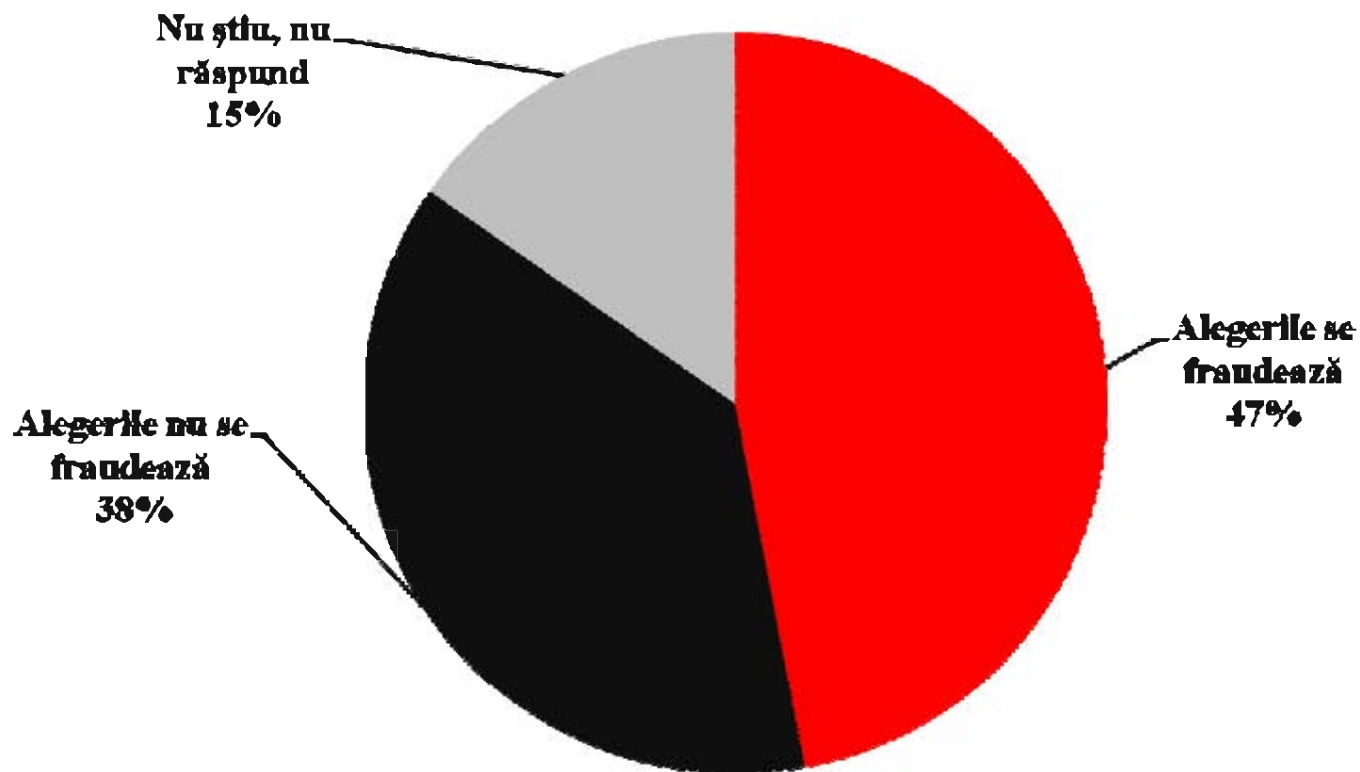

Raportul între percepția fraudei și absenteism Procente din cei ce nu merg la vot

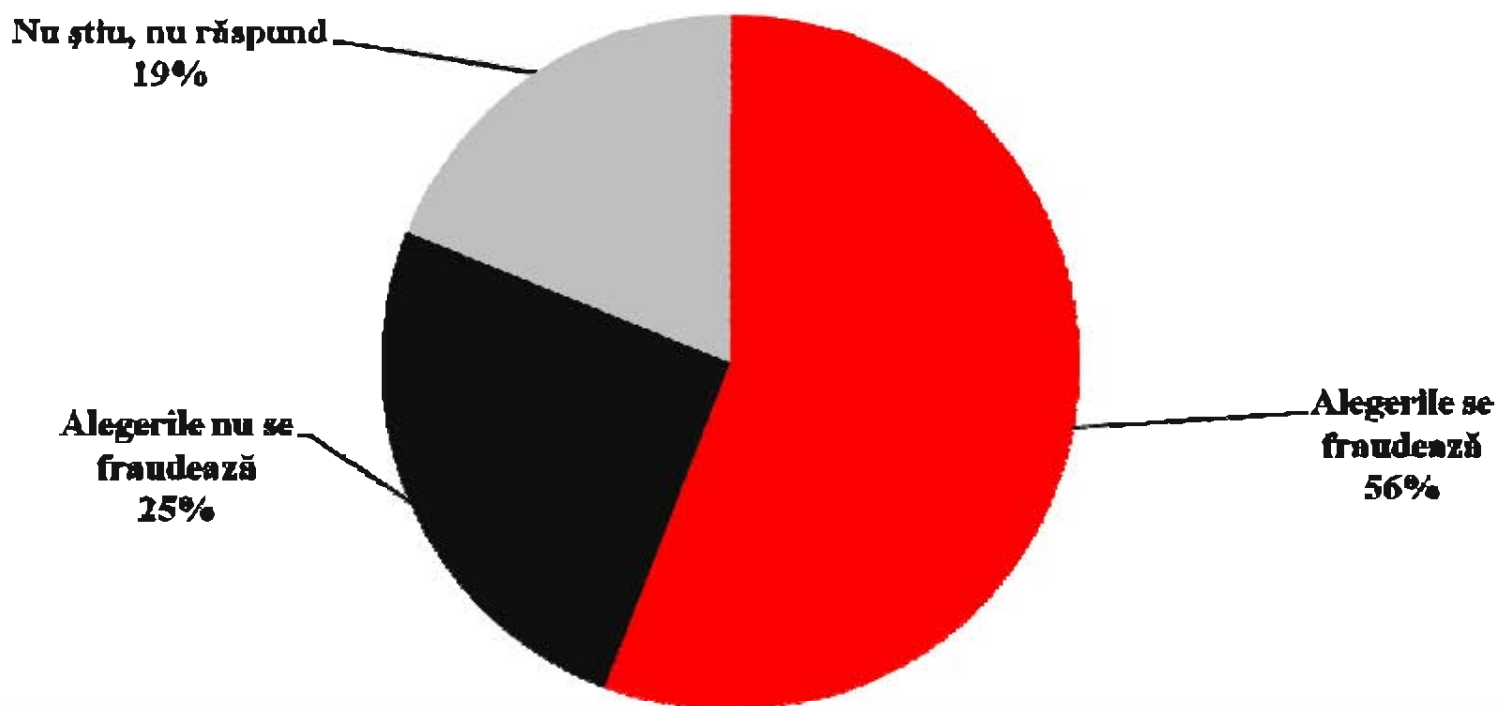
Mod de citire: 56% dintre cei ce cred că alegerile se fraudează nu merg la vot

Raportul între percepția fraudei și absenteism Procente din cei ce merg la vot

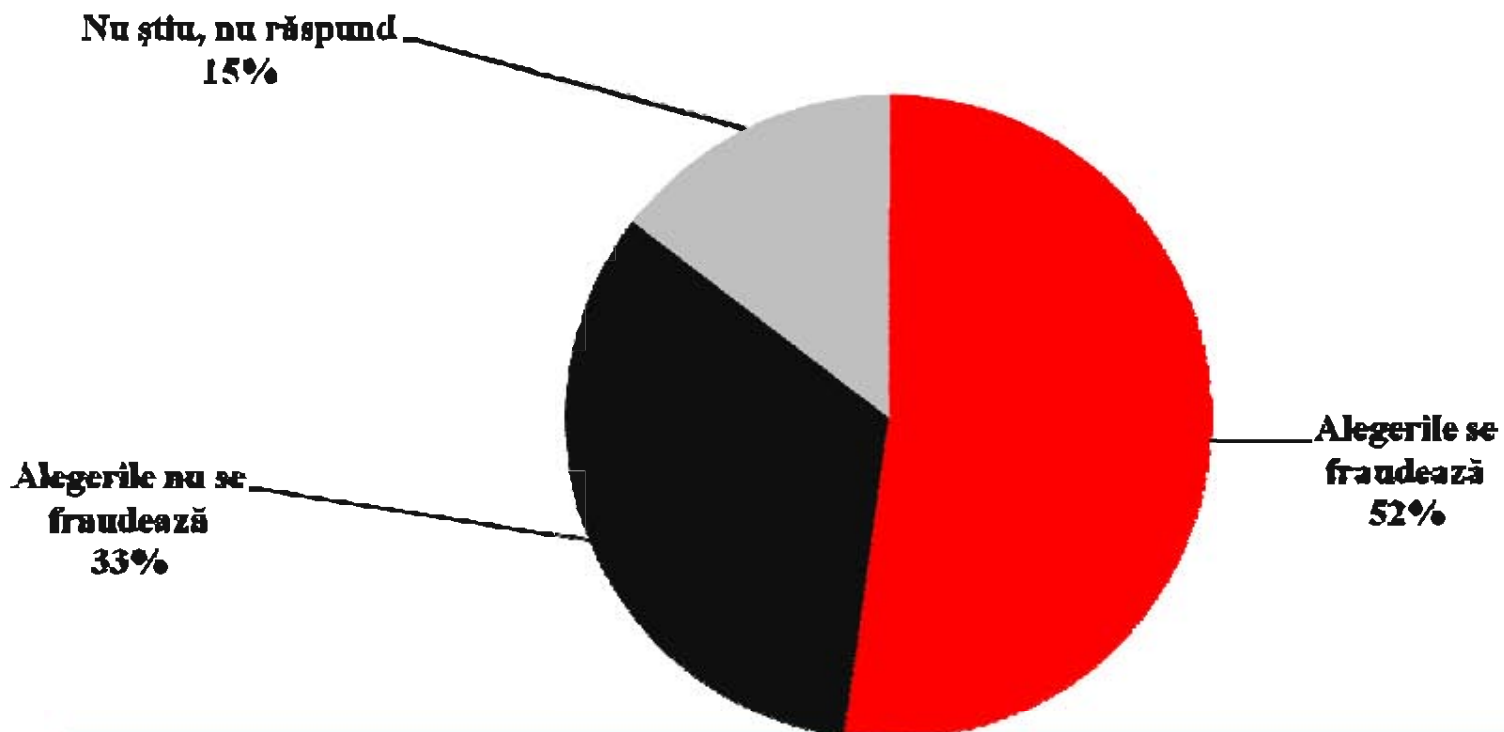
Mod de citire: 47 % dintre cei ce cred că alegerile nu se fraudează merg la vot

Raportul între percepția fraudei și instrucție Procente din cei cu studii primare

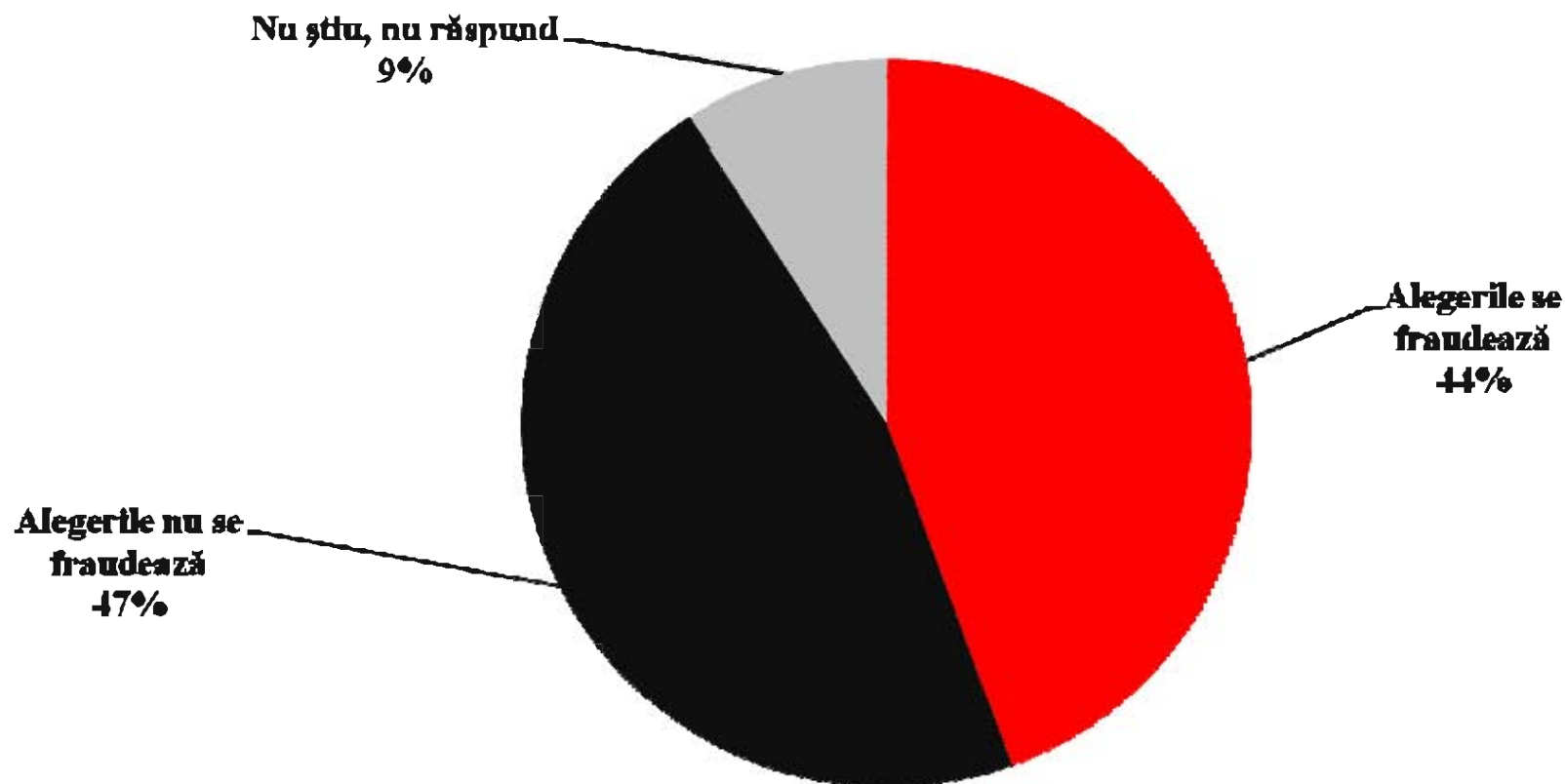
Mod de citire: 56 % dintre cei cu studii primare cred că alegerile se fraudează

Raportul între percepția fraudei și instrucție Procente din cei cu studii medii

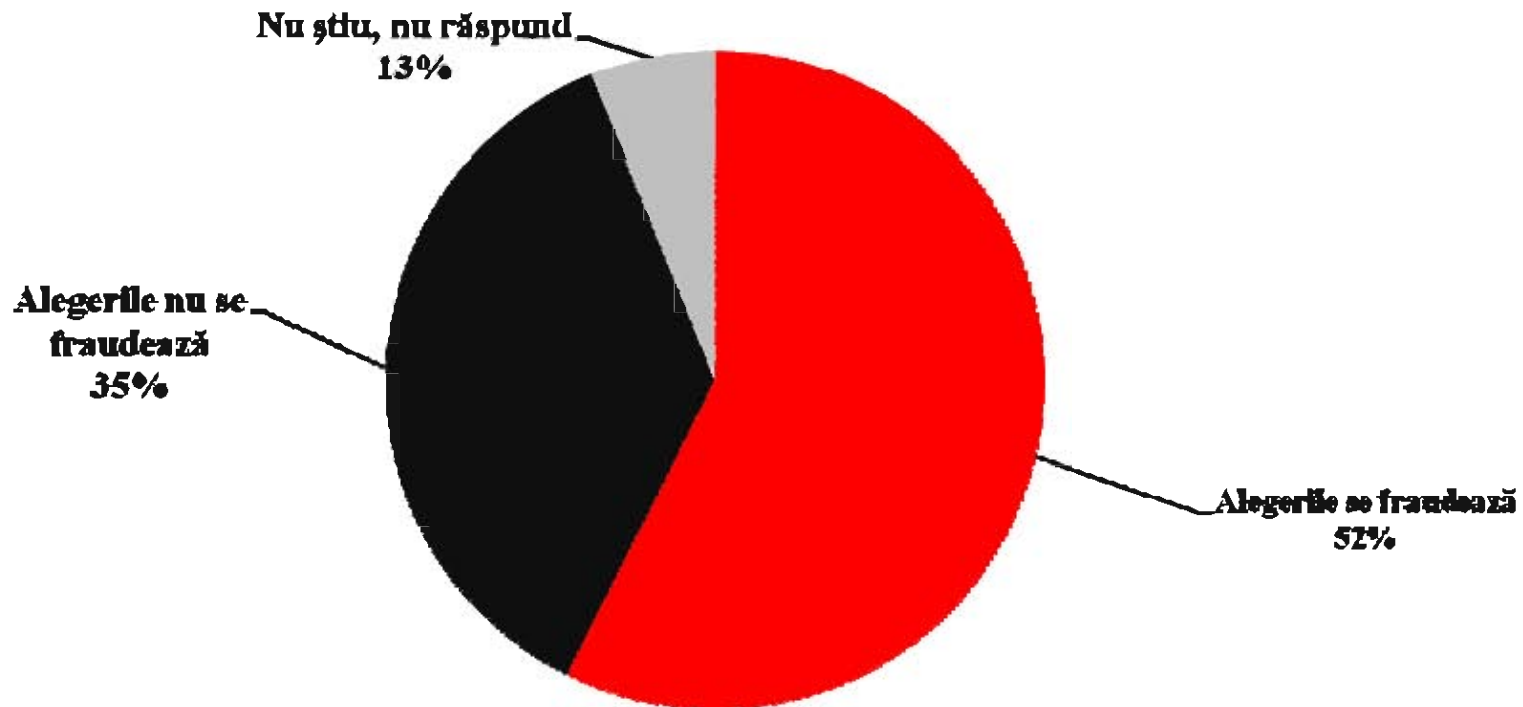
Mod de citire: 52% dintre cei cu studii medii cred că alegerile se fraudează

Raportul între percepția fraudei și instrucție Procente din cei cu studii superioare

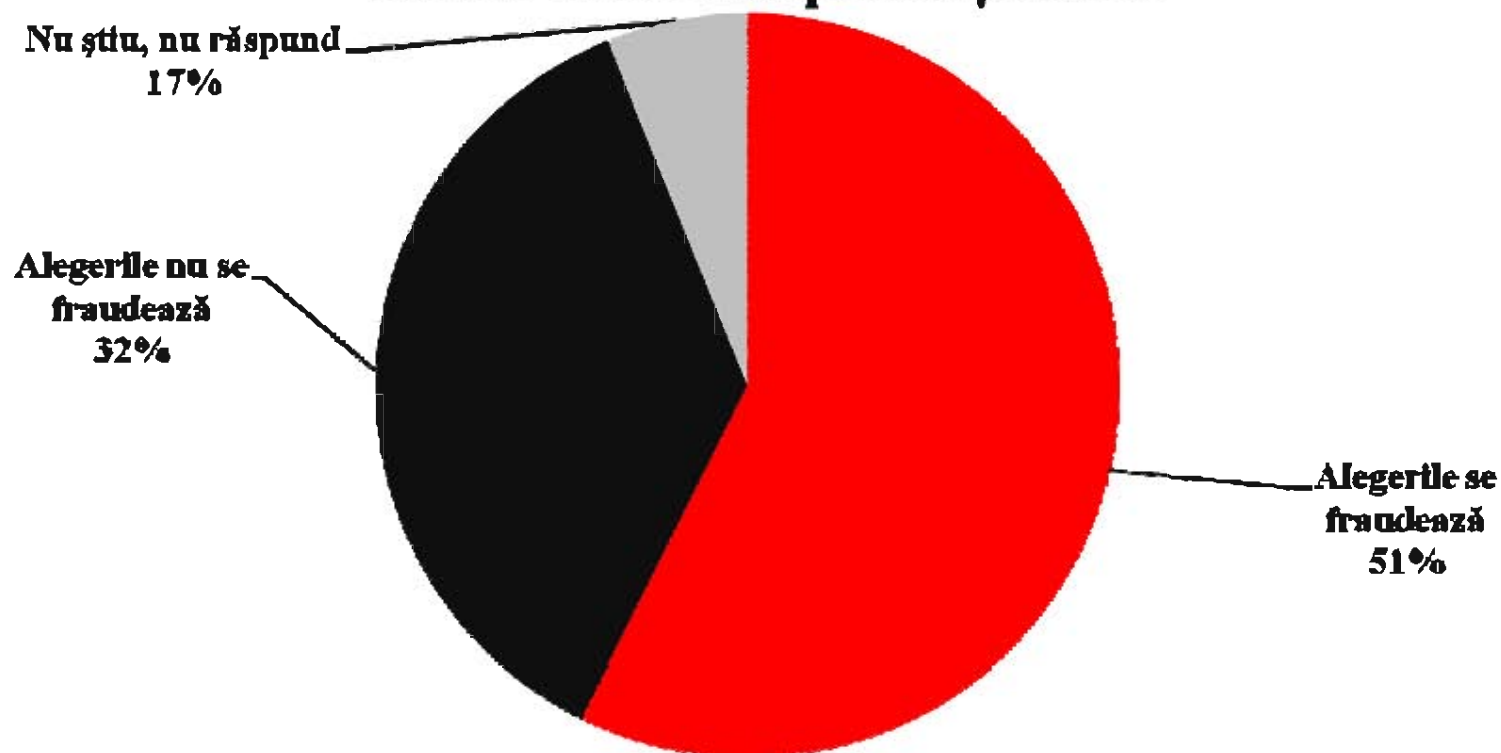
Mod de citire: 44% dintre cei cu studii superioare cred că alegerile se fraudează

Raportul între percepția fraudei și gen Procente dintre respondenții de sex masculin

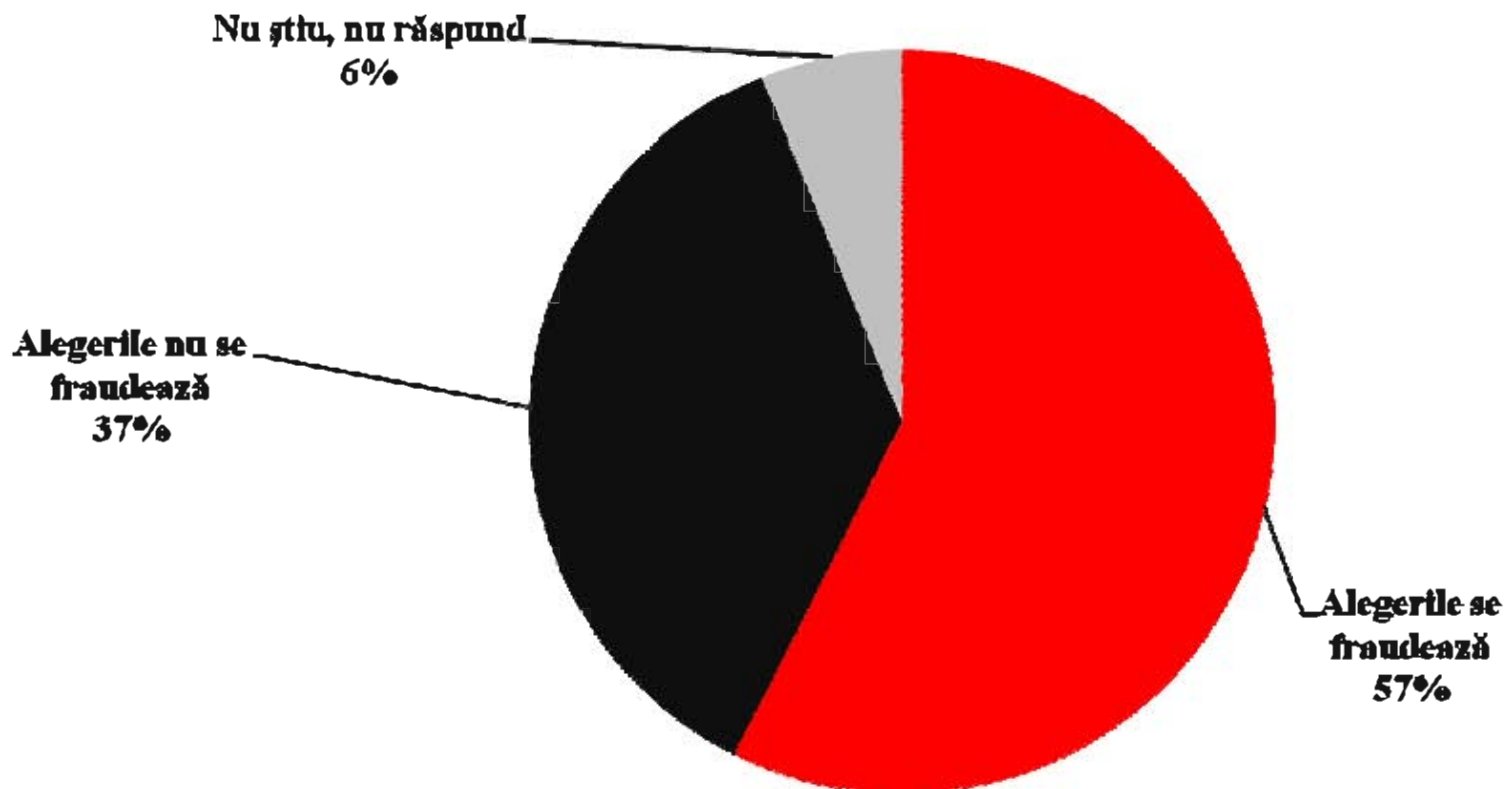
Mod de citire: 52% dintre respondenții de sex masculin cred că alegerile se fraudează

Raportul între percepția fraudei și gen Procente dintre respondenții de sex feminin

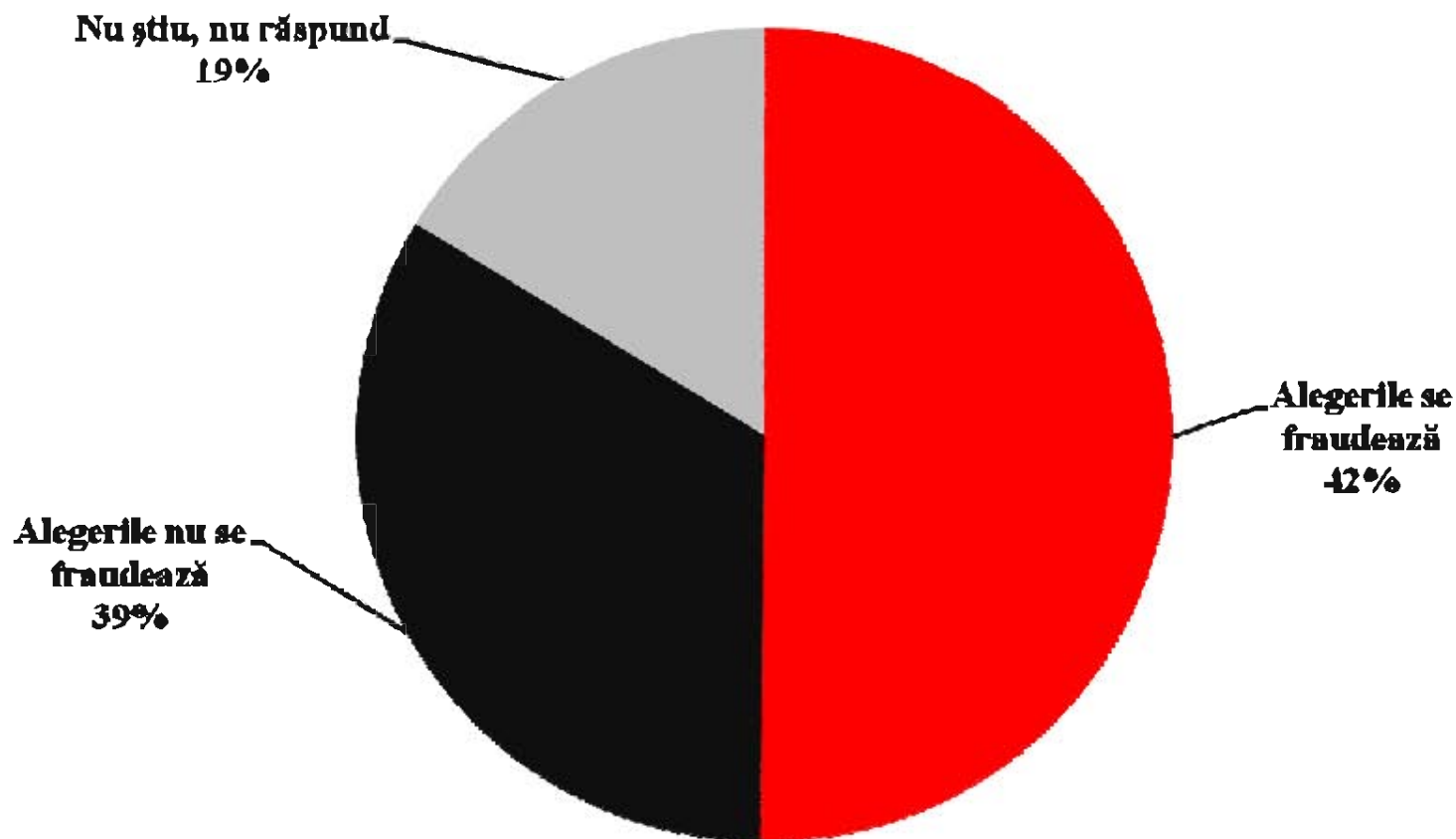
Mod de citire: 51% dintre respondenții de sex feminin cred că alegerile se fraudează

Raportul între percepția fraudei și vârsta respondenților Procente dintre respondenții cu vârsta între 18 și 29 de ani

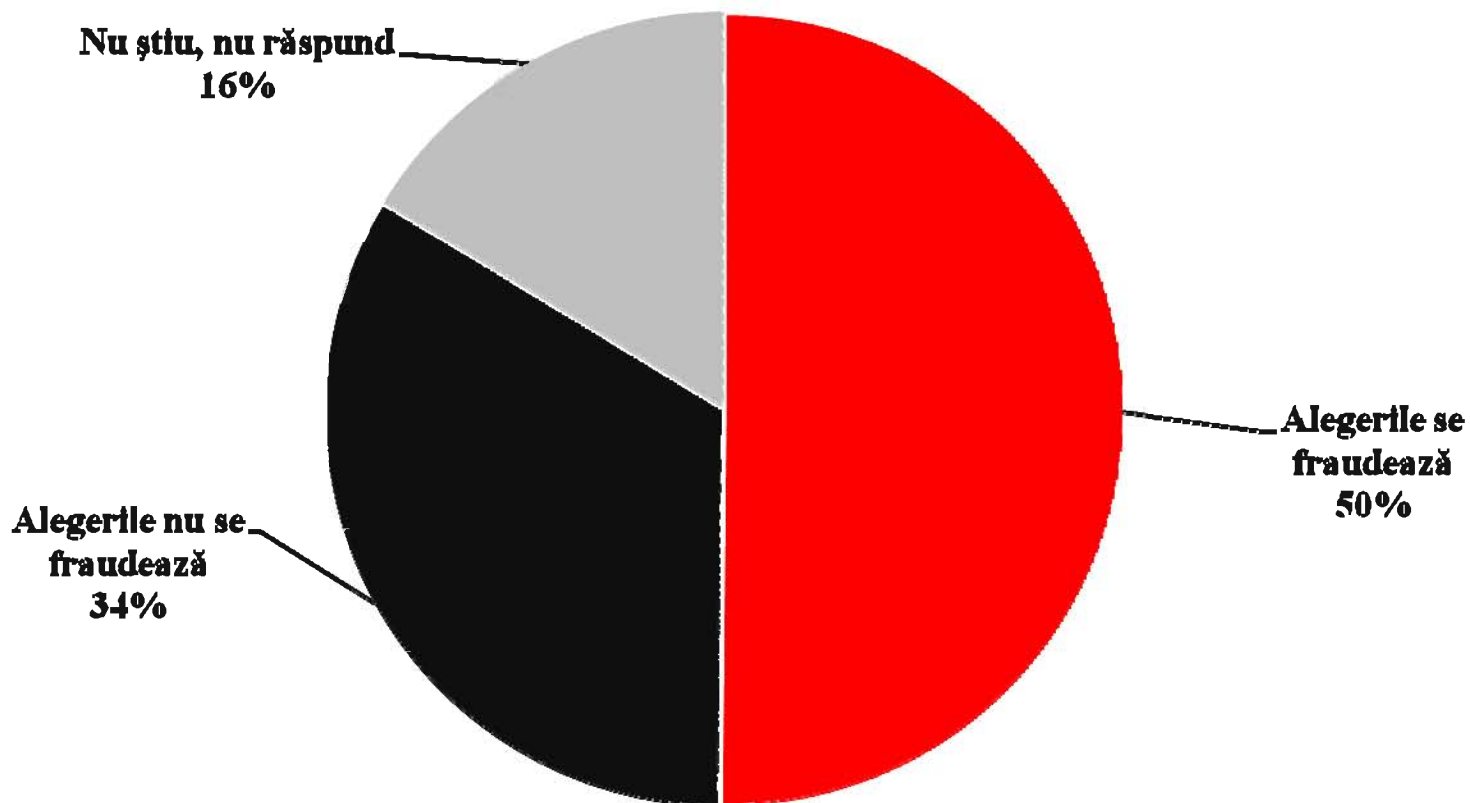
Mod de citire: 57% dintre respondenții cu vârsta între 18 și 29 de ani cred că alegerile se fraudează

Raportul între percepția fraudei și vârsta respondenților Procente dintre respondenții cu vârsta între 30 și 44 de ani

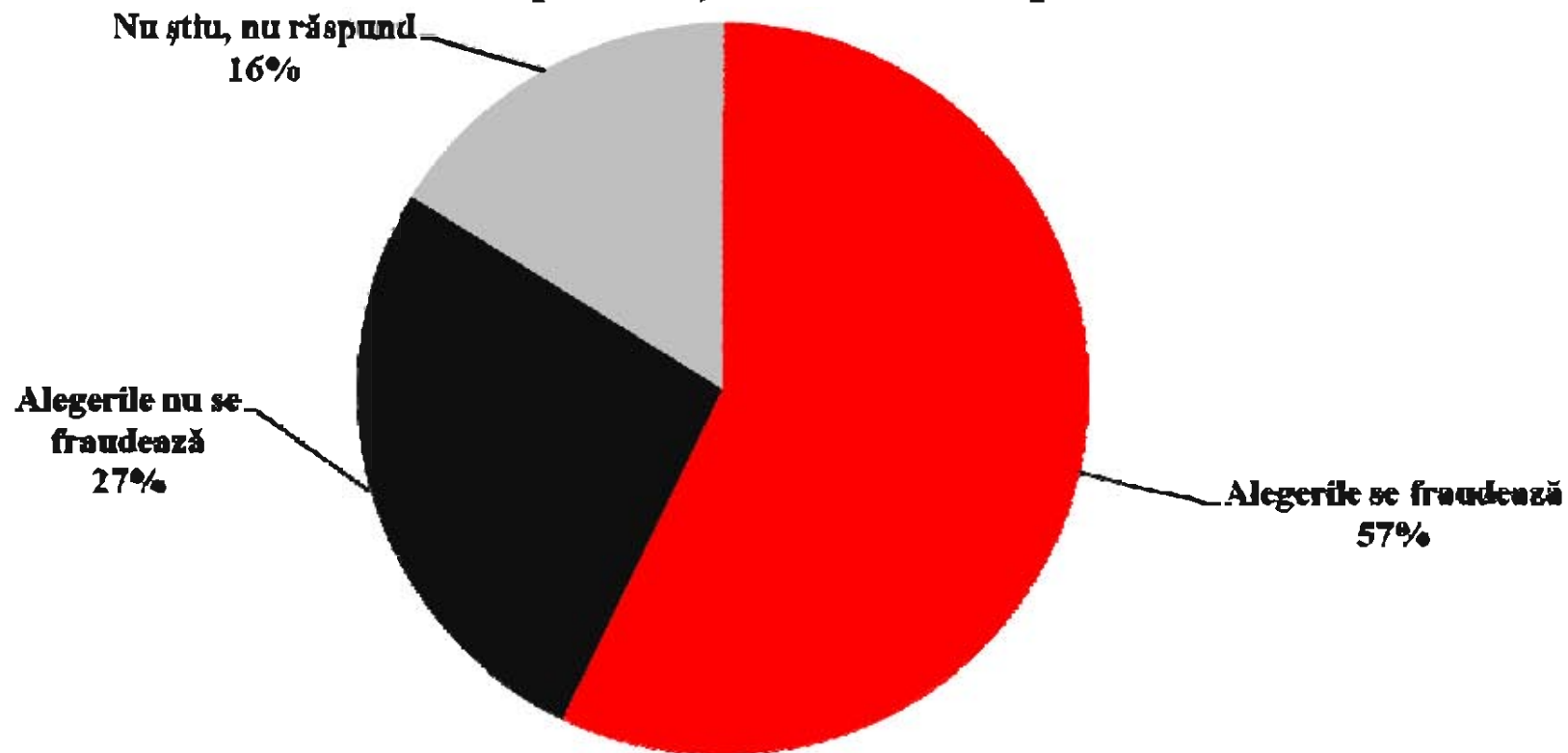
Mod de citire: 42% dintre respondenții cu vârsta între 18 și 29 de ani cred că alegerile se fraudează

Raportul între percepția fraudei și vârsta respondenților Procente dintre respondenții cu vârsta între 44 și 59 de ani

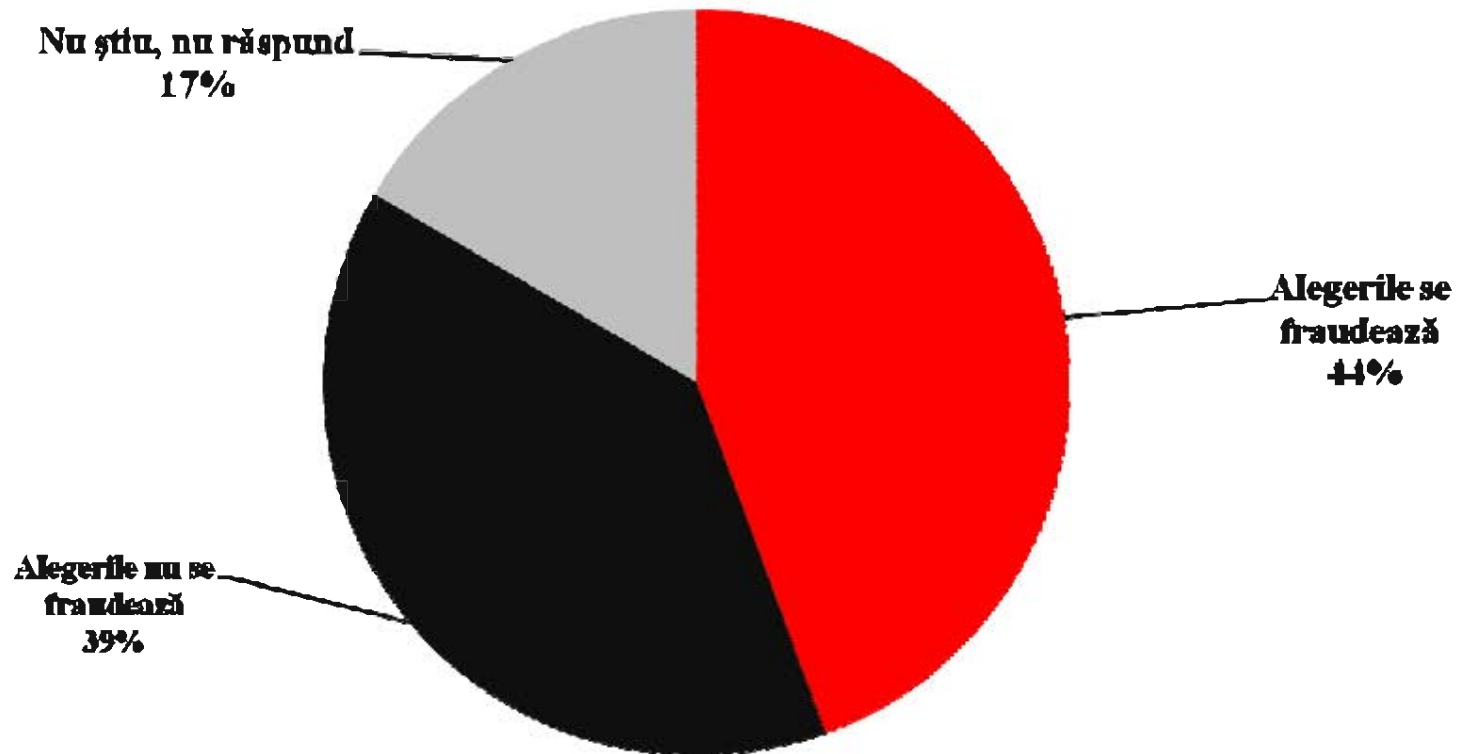
Mod de citire: 50% dintre respondenții cu vârsta între 44 și 59 de ani cred că alegerile se fraudează

Raportul între percepția fraudei și vârsta respondenților Procente dintre respondenții cu vârsta de peste 60 de ani

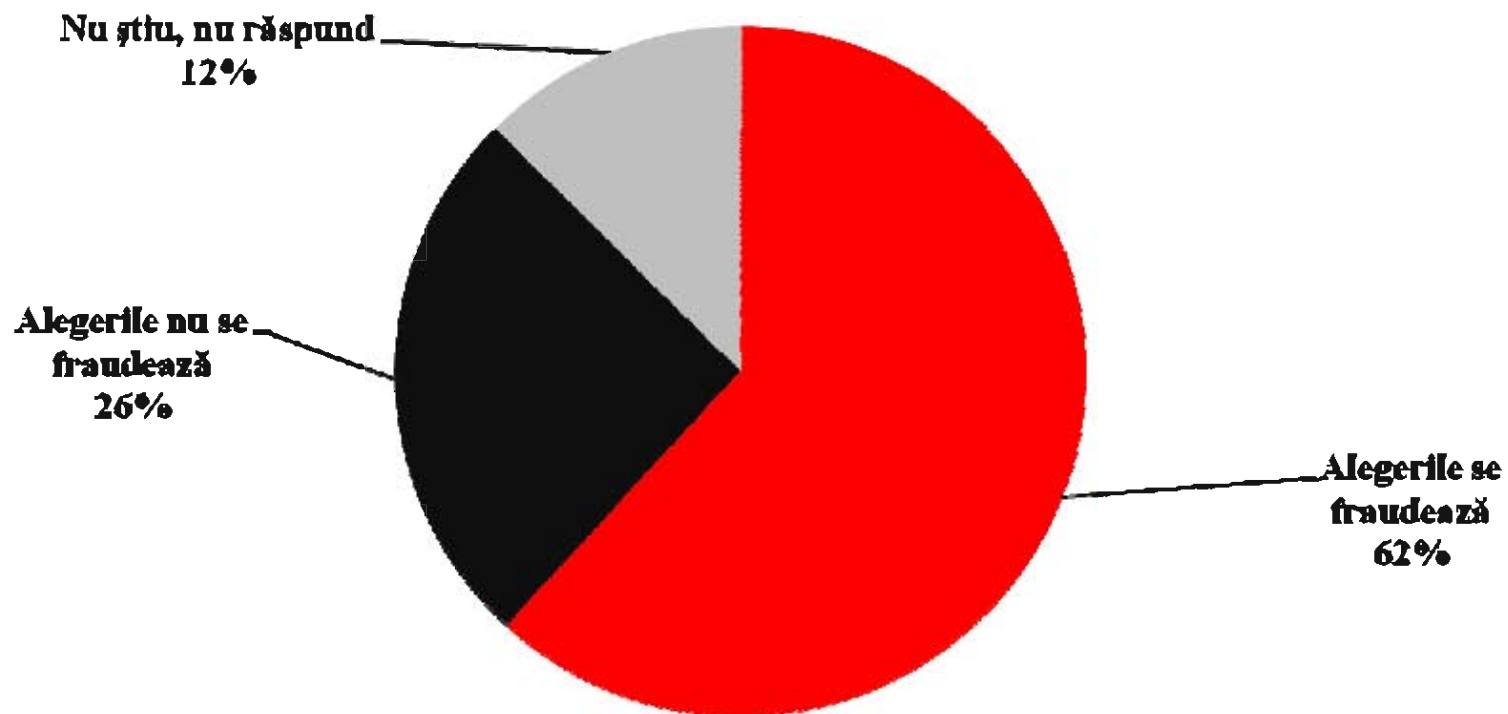
Mod de citire: 57% dintre respondenții cu vârsta de peste 60 de ani cred că alegerile se fraudează

Raportul între percepția fraudei și votul pentru partide Procente din votanții PDL

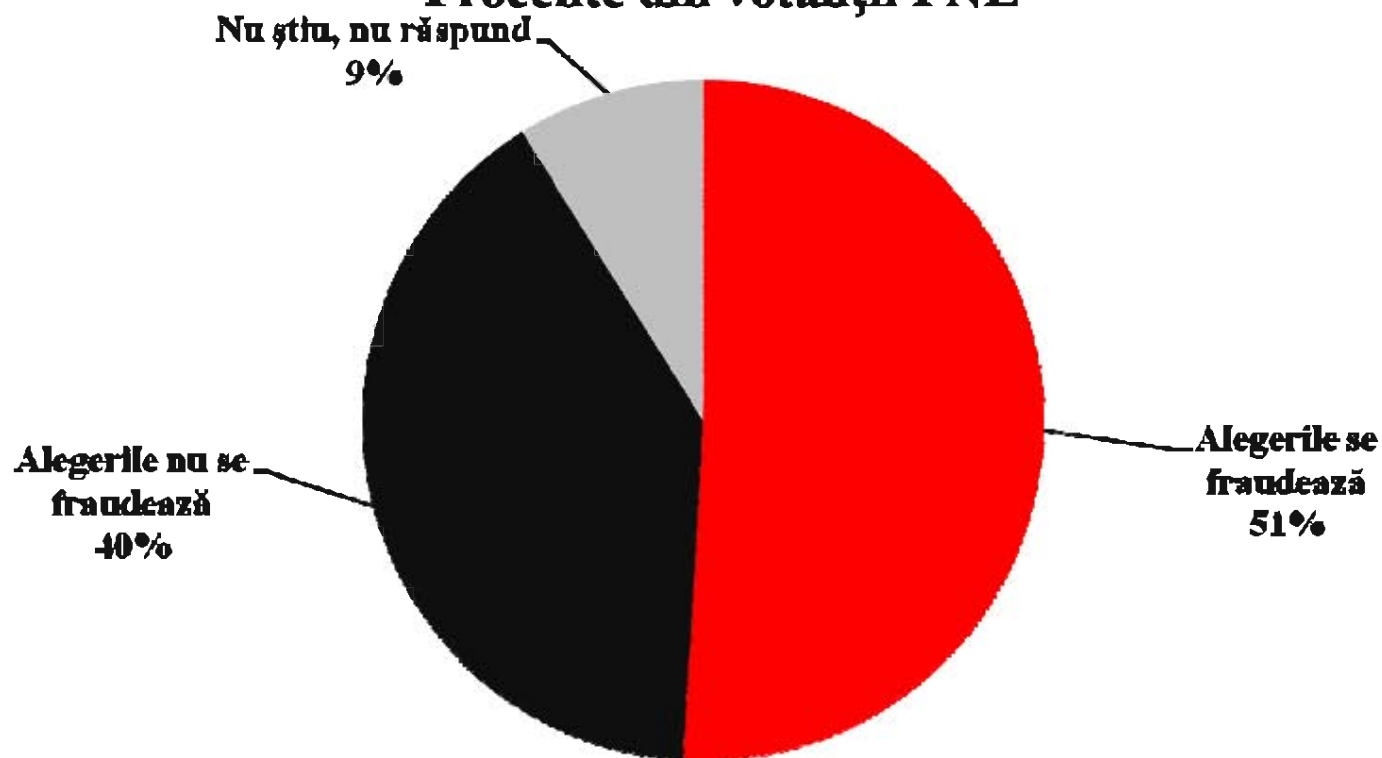
Mod de citire: 44% din votanții PDL cred că alegerile se fraudează

Raportul între percepția fraudei și votul pentru partide Procente din votanții PSD-PC

Mod de citire: 62% din votanții PSD-PC cred că alegerile se fraudează

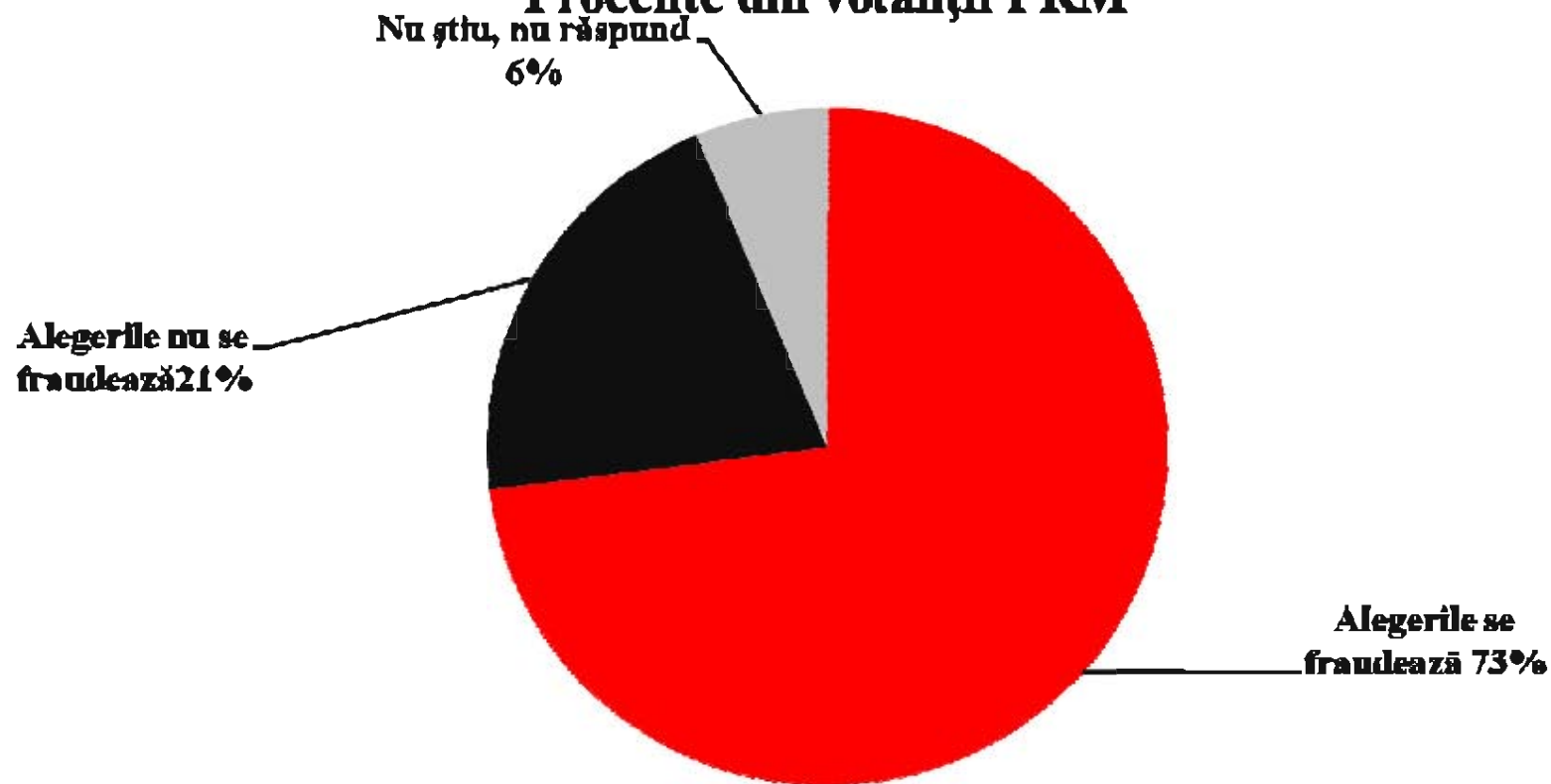
Raportul dintre percepția fraudei și votul pentru partide Procente din votanții PNL

Mod de citire: 51% din votanții PNL cred că alegerile se fraudează

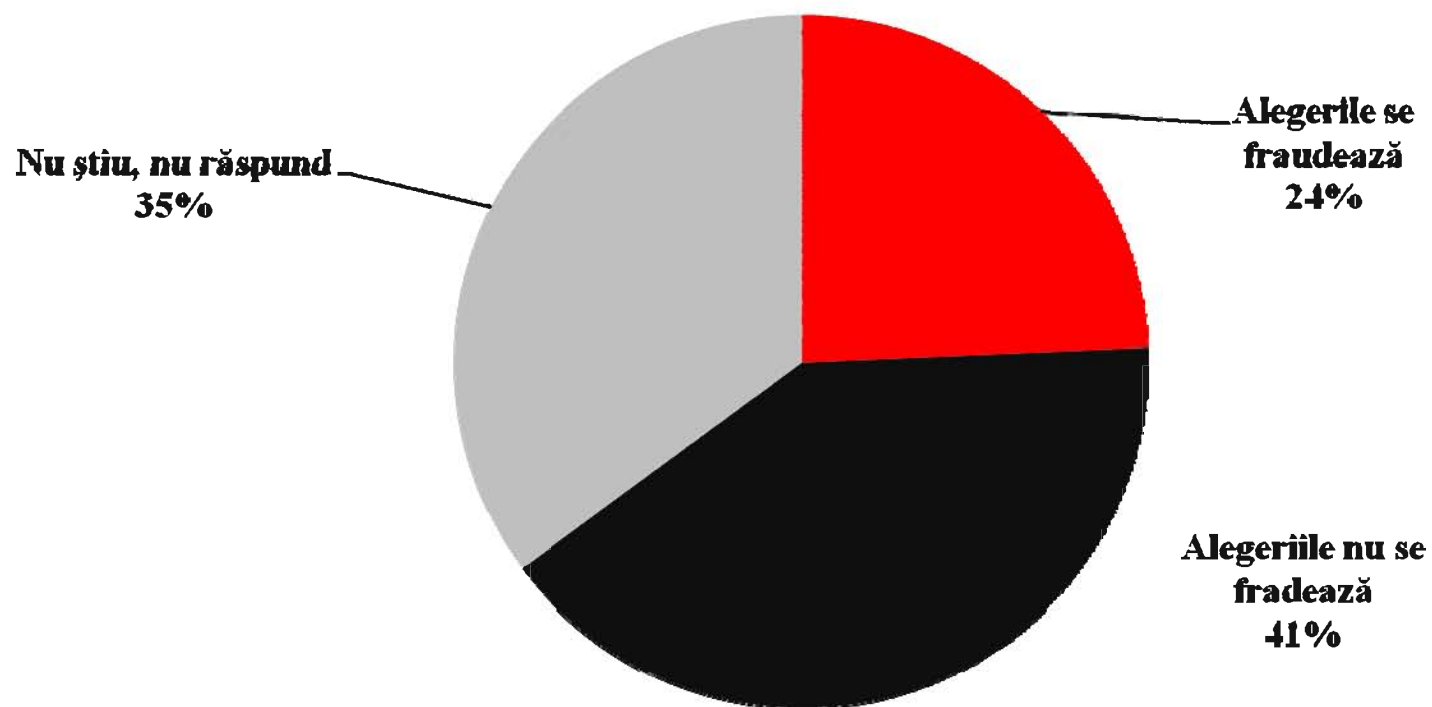
Raportul dintre percepția fraudei și votul pentru partide

Procente din votanții PRM

Mod de citire: 73% din votanții PRM cred că alegerile se fraudează

Raportul dintre percepția fraudei și votul pentru partide Procente din votanții UDMR

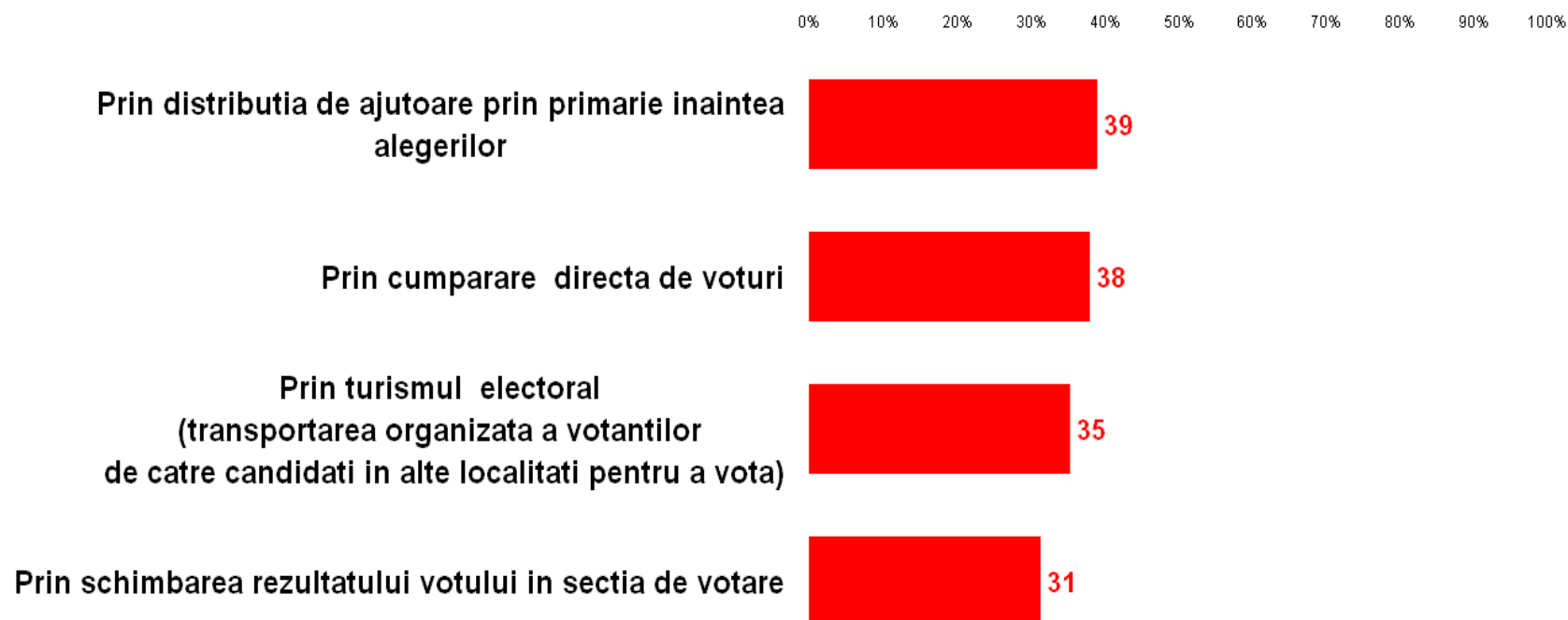

Mod de citire: 24% din votanții UDMR cred că alegerile se fraudează

Metode de fraudare

Care sunt in opinia dvs modalitatile de fraudare a alegerilor utilizate in Romania?

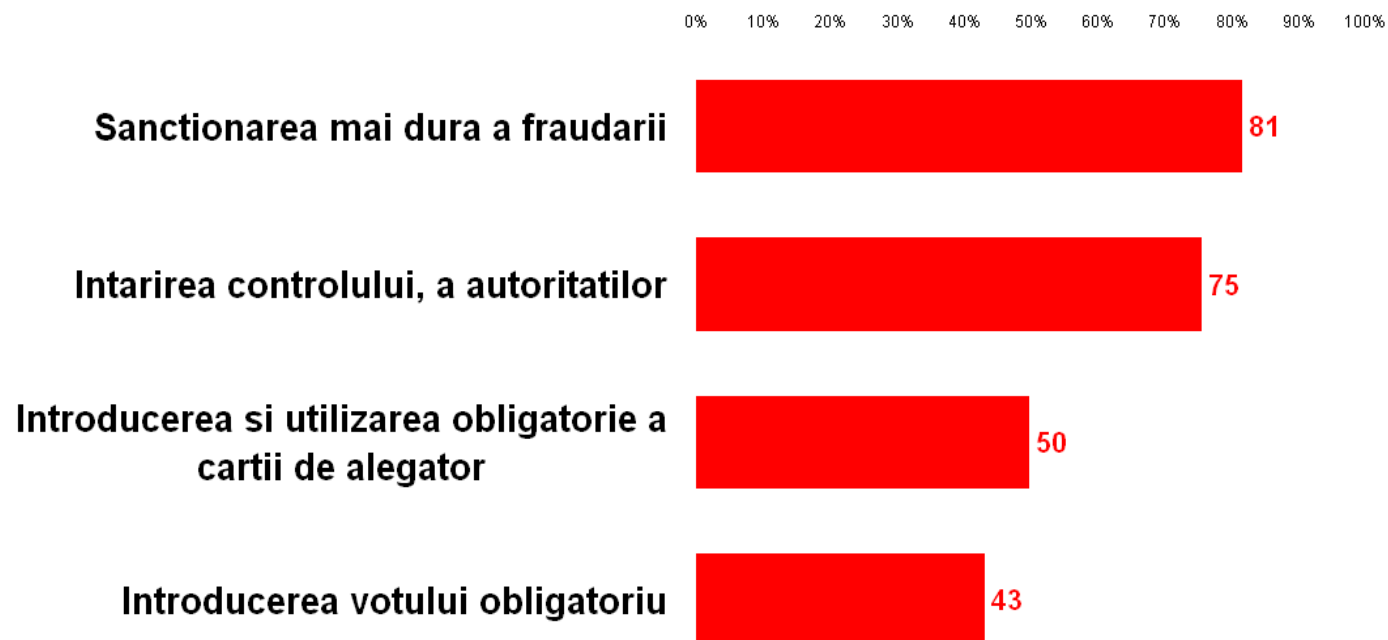
Intrebare inchisă (% din cei care consideră că în România se fraudează alegerile și au răspus DA, este metodă de fraudare)

Metode de stopare a fraudei electorale

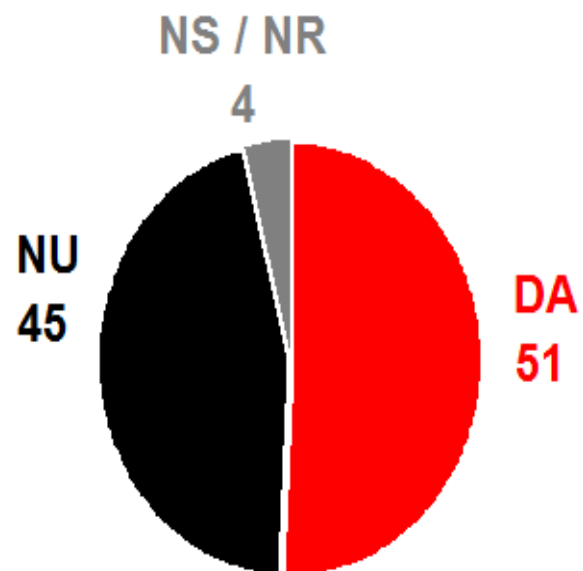
In opinia dvs care ar fi metode eficiente pentru a stopa fraudarea alegerilor?

Intrebare închisă (% din DA, este metodă de stopare a fraudei)

Poziția față de votul obligatoriu

Dvs personal sunteți de acord cu introducerea votului obligatoriu in România?

Material editat de Asociația Pro Democrația

București, 2009